

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ Μ. ΡΑΛΛΗ

ΔΙΔΑΚΤΟΡΟΣ ΤΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΝΟΜΙΚΗΣ
ΤΑΚΤΙΚΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΕΝ ΤΗ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

ΠΕΡΙ

ΑΣΥΛΙΑΣ

ΚΑΤΑ ΤΟ ΔΙΚΑΙΟΝ

ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ

ΡΗΘΕΙΣ ΤΗ 30 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1911 ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΟΡΤΗΝ
ΤΩΝ ΤΡΙΩΝ ΙΕΡΑΡΧΩΝ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΤΥΠΟΙΣ Π. Δ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ

1911

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Α. ΠΑΠΑΚΩΣΤΑ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

121051

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ἡ ἀκαδημεικὴ σύγκλητος ἀνέθηκέ μοι, κοσμήτορι τῆς τῶν θεολόγων σχολῆς κατὰ τὸ ἀκαδημεικὸν ἔτος 1910-1911 ὄντι, ἵνα ἐν τῷ ἐνταῦθα μητροπολιτικῷ ναῶ κατὰ τὴν τῆ 30 Ἰανουαρίου ἀγομένην ἑορτὴν τῶν τριῶν ἱεραρχῶν τὸν προσήκοντα αὐτῇ εἶπω λόγον. Τῇ ἐντολῇ ταύτῃ ἐπόμενος ἀπήγγειλα οὐχὶ πανηγυρικόν, ἅτε τῶν τριῶν μεγάλων ἱεραρχῶν καὶ φωστήρων τῆς ἐκκλησίας ἡμῶν οὐ δεομένων τῶν ἑμῶν ὕμνων, ἀλλὰ λόγον ἀναφερόμενον εἰς τὸ ὑπ' ἑμοῦ διδασκόμενον ἐν τῷ πανεπιστημίῳ μάθημα τοῦ κανονικοῦ δικαίου. Κατὰ ταῦτα τοῦ λόγου τούτου ὑποκειμένον ἐστὶ τὸ δίκαιον τῆς ἀσυλίας, ὃ νῦν ἐκδίδωμι συμπληρώσας διὰ πολλῶν σημειώσεων ἀποδεικτικῶν τῶν ἐν τῷ κειμένῳ λεγομένων.

Ἀθήνησι τῇ 25 Ἀπριλίου 1911.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Μ. ΡΑΛΛΗΣ

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

§ 1. Ἱστορία τοῦ δικαίου τῆς ἀσυλίας	Σελ. 1-16
§ 2. Τόποι ἀσυλίας.	» 17-21
§ 3. Τίνες δὲν ἀπολαύουσι τοῦ δικαίου τῆς ἀσυλίας	» 21-31
§ 4. Δικαιώματα προσφύγων	» 32-33
§ 5. Ὑποχρεώσεις προσφύγων.	» 33-36
§ 6. Ἐκδίκων καθήκοντα.	» 37-38
§ 7. Ποινὰ κατὰ τῶν παραβιαζόντων τὸ δίκαιον τῆς ἀσυλίας. »	38-42

ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΣΥΝΤΕΤΜΗΜΕΝΩΝ ΛΕΞΕΩΝ

A. K. K. R.	= Archiv für Katholisches Kirchenrecht.
A. P.	= Acta Patriarchatus Constantinopolitani. Ed. Miklosich et Müller.
A. S. S.	= Acta Sanctae Sedis.
C. C. L.	= Acta et decreta sacrorum conciliorum recentiorum, Collectio Lacensis.
E. I.	= Ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία.
Hard.	= Hardouin, Conc. Coll. regia maxima.
Hefele C. G.	= Konziliengeschichte.
I. G. R.	= Ius Graeco-Romanum.
K. R.	= Kirchenrecht.
Lex Rom. Burg.	= Lex Romana Burgundiorum.
Lex Sal.	= Lex Salica.
Lex Vis.	= Lex Visigothorum.
Mansi	= Sacrorum Conciliorum nova et amplissima collectio.
Σύντ.	= Σύνταγμα θείων καὶ ἱερῶν κανόνων. Ἔκδ. ὑπὸ Γ. Α. Ράλλη καὶ Μ. Ποτλῆ.

§ 1.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΤΗΣ ΑΣΥΛΙΑΣ

Τὸ χριστιανικὸν δίκαιον τῆς ἀσυλίας (*ius asyli, immunitas localis ecclesiarum*), ¹⁾ καθ' ὃ δὲν ἀποδιώκονται βία οἱ εἰς τοὺς τόπους τῆς ἀσυλίας (προσφυγεῖα) καταφεύγοντες, ἀποτελεῖ οὐχὶ περαιτέρω ἀνάπτυξιν τοῦ ἐθνικοῦ τῶν Ἑλλήνων καὶ Ρωμαίων δικαίου τῆς ἀσυλίας, ὡς δέχονται τινες, ²⁾ ἀλλ' ἀνεπτύχθη αὐτοτελῶς ἐκ τῶν

1) Περὶ τοῦ ζητήματος ἂν τὸ δίκαιον τῆς ἀσυλίας ἐρεῖδεται ἐπὶ τοῦ *ius divinum* ἢ τοῦ *ius naturale* ἢ τοῦ *ius civile canonicum*, ὑπῆρχε πρότερον μεγάλη ἀμφισβήτησις παρὰ τοῖς ἐρμηνευταῖς τοῦ κανονικοῦ δικαίου τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐκκλησίας. Οἱ πλείους τούτων ἐδέξαντο τὸ τελευταῖον. Πρὸβλ. Schmalzgrueber III. 49 N° 93, Ferraris s. v. *immunitas art. II. N. 8*, (Avanzini)-Pennacchi Comment. in const. apostolicae sedis, Rom. 1883 app. XIX. σ. 645 ἐπ., Suarez de religione lib. III. c. 8 N° 9, Hollweck Die Kirchlichen Strafgesetze, Mainz 1899 § 140 σ. 211 σημ. 1, διδάσκοντες ὅτι τὸ χωρίον τῆς τριδεντίνης συνόδου XXV. c. 20 de ref. δὲν ἀφορᾷ εἰς τὸ δίκαιον τῆς ἀσυλίας. Οἱ ἀρχαιότεροι ἐρμηνευταὶ ἤριζον καὶ περὶ τοῦ ἂν τὸ δίκαιον τῆς ἀσυλίας δύναται νὰ καταργηθῇ ἢ περιορισθῇ δι' ἐθίμου. Ὅρα Reiffenstuel III. 49 N. 21. 27, Avanzini-Pennacchi σ. 657 καὶ Hollweck § 140 σ. 211 σημ. 1. Ὁ πάπας Πίος ὁ Θ' διὰ τῆς ἀπὸ 10 Ἰουνίου 1851 διατάξεως αὐτοῦ »*Multipliciter*« καὶ διὰ τοῦ ἀπὸ 1864 σλλάβου N. 30 (AKKR. XIII. 316 καὶ 339), ἀπεδοκίμασε τὴν γνώμην καθ' ἣν: »*ecclesiae et personarum ecclesiasticarum immunitas iure civili ortum habuit*«.

2) Ὅρα v. Scherer KR. II. σ. 640 σημ. 58, Sägmüller KR. σ. 649, Richter-Dove-Kahl KR. σ. 1308, Münz ἐν Realencyclopädie der christlichen Altertümer ἐκδ. ὑπὸ Kraus Freiburg i. Br. 1882 σ. 101. s. v. Asylrecht καὶ Bindschedler Kirchliches Asylrecht und Freistätten in der Schweiz, Stuttgart 1906 σ. 7-8.

ἐπισκοπικῶν ἐπεμβάσεων. 3) Οἱ ἐπίσκοποι ἤδη λίαν ἐνωρὶς ὑπελάμβανον καθῆκον αὐτῶν τὴν πὰρὰ τοῖς κοσμικοῖς ἄρχουσι παρεμβασιν αὐτῶν ὑπὲρ κατηγορουμένων καὶ ὑποδίκων. Οὕτω Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνὸς ὑπελάμβανε τὴν ὑπὲρ καταδίκων μέριμναν καὶ προστασίαν μεγίστην τῶν ἑαυτοῦ ἀρετῶν. Ὁ Αὐγουστίνος ἐπειράθη παντὶ σθένει νὰ κατορθώσῃ διὰ τῶν ἀρχόντων τῆς ἐπαρχίας τὴν εἰς κάθειρξιν μετατροπὴν τῆς ποινῆς τοῦ θανάτου εἰς ἣν ἐν Ἀφρικῇ κατεδικάσθησαν τινες τῶν Δονατιστῶν διὰ τὰς ὑπ' αὐτῶν γενομένας τυφλώσεις, κακώσεις καὶ ἀναιρέσεις καθολικῶν ἱερέων. 4) Καὶ

3) Οὕτω οἱ Löning Geschichte des Deutschen Kirchenrechts I. σ. 317 ἐπ., Hinschius KR. IV. σ. 380 ἐπ., Friedberg KR⁶ σ. 590 σημ. 24, Krauss im Kerker vor und nach Christus Freiburg i. B. und Leipzig 1895 σ. 109 ἐπ., Müller Lehrbuch der Kirchengeschichte I² σ. 546. 695. 819.

4) Σὲ ἱκετεύω, ἔγραφε τῷ 412 πρὸς Μαρκελλῖνον (epist. 133 ad Marcellinum tribun.) ἵνα μὴ ἐκτελέσῃς τὴν ἀπαγγελθεῖσαν θανατικὴν ποινὴν, οὐχὶ βεβαίως πρὸς ἐπιβράβεισιν τῆς κακίας ἀλλὰ πρὸς διόρθωσιν τῶν κακουρησάντων ἡπιωτέρῳ τῷ τρόπῳ. Διαχειρίζου, χριστιανῆ δικαστῆ, τὸ σὸν ἀξίωμα ὡς ἐπιεικῆς πατὴρ, κολάζων μὲν τὸ ἀδίκημα, ἀλλὰ μὴ παρορῶν καὶ τῆς φιλανθρωπίας τὰς ἀξιώσεις· φαίνου μᾶλλον θεραπεύων τὰς πληγὰς τῆς ἁμαρτίας, ἢ ἀσκῶν τὴν ἐκδίκησιν τοῦ νόμου. Στοιχίσσον, ἂν μὴ τῇ παρακλήσει τοῦ φίλου, ἀλλὰ γὰρ τῇ συμβουλῇ τοῦ ἐπισκόπου. Ἐπειδὴ δὲ διαλέγομαι πρὸς χριστιανόν, νομίζω, οὐ φοβούμενος μὴ ἀλαζονία καταγνωσθῆ μου, ὅτι δύναμαι ὡς ἐπίσκοπος νὰ ἀξιῶ παρὰ σοῦ ὑπακοὴν τοῖς ἐμοῖς κελεύσμασιν (αὐτ. N. 3): »Si non audis amicum petentem, audi episcopum consulentem. Quamvis quoniam christiano loquor, maxime in tali causa, non arroganter dixerim, audire te episcopum convenit iubentem, Domine eximie et merito insignis atque carissime fili«. Ὁ αὐτὸς Αὐγουστίνος ἐν τῇ νδ' (ἢ κατ' ἄλλην ἀρίθμησιν ργ') ἐπιστολῇ πρὸς τὸν ἐν Ἀφρικῇ ἐπαρχὸν Μακεδόνιον ἐρωτήσαντα (ἐπιστολὴ νγ') ἂν ὁ δικαστὴς ἱκετεύοντων τῶν λειτουργῶν τοῦ Ὑψίστου ἔχει καθῆκον θρησκευτικόν νὰ ἀπαλλάτῃ τῆς ποινῆς τοὺς κακούργους, ἀπεκρίνατο τάδε: Βδελυττόμεθα μὲν τὸ ἀδίκημα, ἀλλ' ἐφιέμεθα οὐχὶ τῆς ἀτιμωρησίας τοῦ κακουρησάντος ἀλλὰ τῆς διορθώσεως αὐτοῦ πρὸς ὃν ἔχομεν οἶκτον, μὴ ἐπιθυμοῦντες τὸν θάνατον αὐτοῦ ἀδιορθώτου, ἀναλογιζόμενοι ὅτι ἡ διόρθωσις ἐστὶ δυνατὴ μόνον ἐν τῷ βίῳ τούτῳ, οὐχὶ δ' ἐν τῷ μετέπειτα, ἐν ᾧ ὁ ἄνθρωπος θερίζει ὅ,τι κατ' ἐκεῖνον ἔσπειρεν. Ὡς δ' ὁ Θεὸς ἐν τῇ μακροθυμίᾳ αὐτοῦ διατηρεῖ τὸν ἡμαρτηκότα ἐν τῇ ζωῇ, ἵνα καταστήσῃ αὐτῷ ἐφικτὴν τὴν μετάνοιαν, οὕτω καὶ αἱ ἡμέτεραι παρεμβάσεις δι' ὃν κατορθοῦμεν τὴν ἀπὸ τῶν χειρῶν τῆς τιμωροῦσας δικαιοσύνης ἀπαλλαγὴν αὐτοῦ, γίνονται οὐχὶ πρὸς τὴν τῶν κακουρησάντων ἐπιδοκιμασίαν, ἀλλὰ πρὸς τὴν τοῦ ἐργάτου αὐτῶν διόρθωσιν καὶ σωτηρίαν, ὃν ἀποζηλοῦμεν

ὁ Ἀμβρόσιος ὑπελάμβανε τὴν ὑπὲρ καταδικασθέντων παρέμβασιν

τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινωρίας, ἵνα διὰ τῆς ἐκτελέσεως αὐστηρῶν ἐπιτιμίων τιμωρήσῃ ἑαυτὸν καὶ καταλλαγῇ τῷ διὰ τοῦ ἑαυτοῦ κακουργήματος περὶβρισθέντι Θεῷ. Καὶ ὑπῆρξαν μὲν τινες, οἵτινες καίπερ ἀπαλλαγέντες τῆς θανατικῆς ποινῆς διὰ τῆς ἡμετέρας παρεμβάσεως δὲν ἐξετέλεσαν τὸ ἐπιτίμιον, ὅπερ ὑπέσχοντο, ἢ μετὰ τὴν τούτου ἐκτέλεσιν ἠσπάσαντο αὐθις τὸν πρότερον ἁμαρτωλὸν βίον, ἀλλὰ τοῦτο οὐδὲν δικαιολογεῖ τὴν παράλειψιν τῶν ἡμετέρων παρεμβάσεων· διότι εἰ ὁ Θεὸς δωρεῖται οὐ μόνον ἡμαρτηκόσι ζωὴν καὶ εὐτυχίαν, ἀλλὰ καὶ πολλοῖς, ὧν προγιγνώσκει τὸ ἀδιόρθωτον, οἶκτον καὶ μακροθυμίαν, κατὰ μείζονα ἔτι λόγον ὀφείλομεν νὰ ἐπιδεικνύωμεν οἶκτον πρὸς τοὺς ὑποσχομένους τὴν ἑαυτῶν διόρθωσιν, ἡμεῖς οἵτινες περὶ οὐδενὸς μετὰ βεβαιότητος δυνάμεθα ἐκ τῶν προτέρων νὰ προγιγνώσκωμεν τὴν τήρησιν ἢ μὴ τῶν ὑποσχέσεων αὐτοῦ. Τὰς ὑπὲρ τῶν κακουργησάντων παρεμβάσεις ὀφείλομεν, προστίθῃσιν, ἡμεῖς οἱ ἐπίσκοποι νὰ ποιῶμεθα στοιχοῦντες τῷ παραδείγματι τοῦ Σωτῆρος ὅτις διὰ τῶν ὑπὲρ τῆς πρὸς αὐτὸν ἀχθείσης ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων μοιχαλίδος ἰκεσιῶν αὐτοῦ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ἠθέλησε νὰ ἀπαλλάξῃ ταύτην τῆς κατὰ νόμον ποινῆς, τοῦ λιθοβολισμοῦ, ἐπειθὺν τοῖς ἀπευθύνασιν ἐκείνην παραπειστικὰς ἐρωτήσεις τὸ «ὁ ἀναμάρτητος ἐπ' αὐτὴν πρῶτος τὸν λίθον βαλέτω», ὅτι δ' ὁ Κύριος ἡμῶν κατώρθωσεν ἐμπούσας δέος τοῖς ἀνθρώποις, ὀφείλομεν καὶ ἡμεῖς οἱ δοῦλοι Αὐτοῦ νὰ ἐπιδιώκωμεν δι' ἰκεσιῶν. Οὐδ' ἐπιτρέπεται ἡμῖν τοῖς Χριστιανοῖς νὰ ὦμεν σκληρότεροι τῶν Ἰουδαίων οὐδὲ νὰ ἐπιδρωθῶν ἐφ' ἡμῶν οἱ λόγοι τοῦ Κυρίου ἦσαν ἢ ἐπὶ τῶν Ἰουδαίων. Ἴνα δὲ μὴ ὑπάρξῃ ὑπόνοια ὅτι ὁ Κύριος ἐπεδοκίμασε τὴν μοιχείαν, προσέθηκεν «ὑπάγε καὶ μὴ ἀμάρτανε πλέον». Ἐκ πάντων τούτων δύνασαι νὰ κατανοήσῃς, ἐπιλέγει, ὅτι ἐκτελοῦντες ἡμεῖς τὸ ὑπὸ τῆς θρησκείας ἐπιβαλλόμενον ἡμῖν καθῆκον τῆς ὑπὲρ τῶν ἐνόχων τοῦ πλημμελήματος παρεμβάσεως δὲν ἐπιδοκιμάζομεν τούτο, ἀλλ' ἀπλῶς ἐπιθυμοῦμεν τὴν τοῦ ἐργάτου τούτου σωτηρίαν. Καὶ διὰ τῆς ρλδ' ἐπιστολῆς αὐτοῦ πρὸς τὸν ἀνθύπατον Ἀπρίγγιον ὑπομνήσας αὐτὸν τὸν κοινὸν Σωτῆρα καὶ τὴν μέλλουσαν κρίσιν συνέστησεν ἐπιείκειαν, οὐχὶ δ' ἀνταπόδοσιν κακοῦ. Τῶν διὰ κακούργου χειρὸς ἀποσπασάντων τὰ μέλη τῶν ἑαυτῶν θυμάτων ἀπὸ τοῦ ζῶντος σώματος φονέων, ἄφες, προστίθῃσι, τὰ μέλη ἄθικτα ἵνα δυνηθῶσι δι' αὐτῶν νὰ πράξωσι τὸ ἀγαθόν. Εἰ ἐκείνοι μὴ ἐφείσθησαν τῶν εἰς μετάνοιαν καλεσάντων αὐτοὺς ὑπηρετῶν τοῦ Κυρίου, φείσθητι σὺ τῶν ἐν τοῖς δεσμοτηρίοις καθειρηθέντων κακούργων. Εἰ ἐκείνοι ἐνεβάπτισαν τὸ ἐγχειρίδιον εἰς χριστιανικὸν αἷμα, σὺ μὴ χύσῃς αἷμα καὶ ἐπίσχες τὸ ξίφος τοῦ δικαστοῦ χάριν τοῦ Χριστοῦ. Εἰ ἐκείνοι ἀπέκτειναν ὑπηρετάς τῆς ἐκκλησίας, δώρησαι τοῖς ἐχθροῖς τούτοις τῆς ἐκκλησίας τὴν ζωὴν, ἵνα γένηται δυνατὴ ἢ μετάνοια αὐτῶν. Οὕτως ὀφείλει νὰ πράττῃ ὁ χριστιανὸς δικαστὴς στοιχῶν τοῖς κελεύσμασι τῆς ἐκκλησίας, καὶ ταῖς ἡμετέραις ἰκεσίαις καὶ νουθεσίαις. Καὶ ἐνῷ οἱ ἀνθρώποι συνήθως ἐκκαλοῦσιν τὴν δικαστικὴν ἀπόφασιν ἢ νομίζουσιν ὑπεράγειν πρὸς τὸν κατηγοροῦμενον ἐπιεικῆ, ἡμεῖς ἀγαπῶμεν τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν τοσοῦτον ὥστε ἐκκαλοῦμεν τὴν ὑπεράγειν αὐστηρὰν ἀπόφασιν: »Illi scelere immani membra de corpore

τῶν ἐπισκόπων, ἦν καὶ αὐτὸς πολλάκις ἐποίησατο,⁵⁾ ὡς ἐν τῶν πρωτίστων ἐπισκοπικῶν καθηκόντων.⁶⁾ Πρὸς τὸν Στούδιον δ' ἐρωτήσαντα ἂν ἐπιτρέπεται χριστιανῶ δικαστῇ νὰ καταδικάσῃ τινὰ εἰς θάνατον, τὸ χωρίον τοῦ ἀποστόλου Παύλου (Ρωμ. ιγ' 4) ἐπικαλεσάμενος ἀπεκρίνατο διὰ τῆς κε' ἐπιστολῆς αὐτοῦ ὅτι ὁ δικαστὴς δύναται νὰ ἐπιβάλῃ τὴν ποινὴν ταύτην ἄνευ ἀποκλεισμοῦ αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας, ἵνα μὴ γένηται ἡ ἐκκλησία ὑποπτος ὡς εὐνοοῦσα τοὺς κακούργους καὶ ἀποδοκιμάζουσα τὴν κατὰ τούτων ποινὴν, ἀλλ' ὀφείλει νὰ μὴ παρορᾷ τὰς ὑποθήκας τῆς χριστιανικῆς ἐπεικειας, ὅτε καὶ ὁ μισθὸς αὐτοῦ ἔσται μείζων. Ὁ αὐτοκράτωρ Θεοδόσιος ὁ Β', ἱκετεύσαντος τοῦ ἐπισκόπου τῆς ἐν Θράκῃ Χερσονήσου Ἀσκληπιάδου, ἀπήλλαξε τῆς ποινῆς τοῦ θανάτου τοὺς τὴν ναυπηγικὴν τέχνην τοῖς ἐχθοῖς Σκύθαις προδόντας.⁷⁾ Τοιαύτας

vivo avulserunt: tu opere misericordie effice, ut illa quae nefandis operibus exercebant, alicui utili operi integra eorum membra deserviant. Illi non pepercerunt correctionem sibi praedicantibus Dei servis: tu parce comprehensis, parce ductis, parce convictis. Illi impio ferro fuderunt sanguinem christianum: tu ab eorum sanguine etiam iudicium gladium cohibe propter Christum. Illi ministro Ecclesiae occiso extorserunt spatium vivendi: tu inimicis Ecclesiae viventibus relaxa spatium poenitendi. Talem te oportet esse in causa Ecclesiae iudicem christianum, petentibus, monentibus, intercedentibus nobis. Solent homines quando cum inimicis eorum convictis lenius agitur, a mitiore sententia provocare: sed inimicos nostros ita diligimus, ut nisi de tua christiana obedientia praesumamus, a tua severa sententia provocemus.

5) Paulinus Vita S. Ambrosii c. 37: »Temporibus. Gratiani, cum ad praetorium Macedonii tunc magistri officiorum pro quodam intercessum porrexisset....«, c. 43: »Homines, qui decepti fuerant, interventu Sacerdotis (Ambrosii) dimisit Stilico«.

6) Paulinus Vita S. Ambrosii c. 38: »Erat etiam in illo sollicitudo omnium ecclesiarum, interveniendi magna assiduitas et constantia«.

7) L. ult. Cod. Theod. de poenis 9. 40: »His, qui conficiendi naves incognitam ante peritiam barbaris tradiderunt, propter petitionem viri reverendissimi Asclepiadis, Chersonesitanae civitatis episcopi, imminenti poena et carcere liberatis, capitale tam ipsis, quam etiam ceteris supplicium proponi decernimus, si quid simile fuerit in posterum perpetratum«.

παρεμβάσεις ἐποιήσαντο πρὸς ἄλλοις ἐπισκόποις καὶ ὁ Κωνσταντινουπόλεως Παῦλος Α΄ ὁ Ὁμολογητῆς (340-341, 342-344),⁸⁾ ὁ Νουτιανὸς Λεόντιος,⁹⁾ ὁ Κωνσταντινουπόλεως Ἀκάκιος (471-489). Οὗτος γινώσκων τὴν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Λέοντος τοῦ Α΄ ἐπιδεικνυμένην πρὸς τοὺς δυσαρεστοῦντας αὐτῷ αὐστηρότητα, ὡς καὶ τὴν διὰ τοὺς ὑπὲρ αὐτοῦ ἐπαίνους χαράν, περιέστειλε διὰ τοῦ ἐπαίνου πασῶν τῶν πράξεων καὶ ἔργων τοῦ αὐτοκράτορος τὴν ὀργήν, κατορθώσας οὕτω τὴν διάσωσιν μὲν πολλῶν ἀπὸ τῆς ἐσχάτης τῶν ποινῶν, τὴν ἀπονομὴν δὲ χάριτος πλείστοις εἰς διηνεκῆ ἔξορίαν καταδικασθεῖσιν. Κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Φλοδοάρδου ὁ ἐπίσκοπος Ῥεμίγιος παρεμβὰς παρὰ τῷ βασιλεῖ Χλοδοβίκῳ ὑπὲρ εὐγενοῦς τινος ἐπὶ καθοσιώσει καταδικασθέντος κατώρθωσε τὴν τούτου ἀπαλλαγὴν ὅτε δ' οὗτος εὐγνωμονῶν ἐδεήθη τοῦ Ρεμιγίου ἵνα δέξηται τὴν δωρεὰν κτημάτων μεγάλων ὑπὲρ τοῦ ἐπισκοπικοῦ ναοῦ, ἠρνήθη οὗτος τὴν ἀποδοχὴν αὐτῶν καὶ συνεβούλευσε τῷ δωρητῇ τὴν ἐπιλογὴν τοῦ μοναχικοῦ βίου, ἵνα προσενέγκῃ ἑαυτὸν θυσίαν τῷ Θεῷ.¹⁰⁾ Κατὰ τὴν διήγησιν τοῦ Τουρώνων Γρηγορίου ἐν τῇ πόλει τῆς Πικαρδίας Vermandois μὴ ἐπιθυμῶν ἱερεὺς τις, οὗ ὁ ἵππος ἐκλάπη, τὴν κατὰ τοῦ καταδικασθέντος κλέπτου ἐκτέλεσιν τῆς θανατικῆς ποινῆς, ἰκέτευσε τὸν δικαστὴν ἵνα ἀπαλλάξῃ τῆς ποινῆς ἐκεῖνον, προσθεὶς ὅτι αἱ βάσανοι δι' ὧν ὁ κλέπτῃς ἠναγκάσθη νὰ ὁμολογήσῃ τὸ ἀδί-

8) Σωκράτους E. I. VII. 17: «Υπὲρ πολλῶν δὲ καὶ τοὺς ἄρχοντας παρεκάλει, οἱ δὲ ἐτοίμως ὑπήκουον διὰ τὴν προσοῦσαν εὐλάβειαν τῷ ἀνδρὶ».

9) Αὐτ. V. 14: «Λεογτίῳ ἐπισκόπῳ τῆς ἐν Ρώμῃ τῶν Ναυατιανῶν ἐκκλησίας παρακαλοῦντι χάριν διδοῦς (Θεοδόσιος) τὸν Σύμμαχον ἀπέλυσε τοῦ ἐγκλήματος».

10) Flodoard. Histor. eccles. Remens. L. I. c. 14: «Eulogius vir quidam praepotens convictus apud regem Lodovicum super regiae maiestatis crimine ad intercessionem beati confugit Remigii. Cui vir sanctus tam vitam quam rerum obtinuit possessionem. Ipse vero, quasi recompensationis beneficio, benefico patrono Sparnacum (Epernay) villam suam obtulit in proprietatem. Beatus autem praesul temporalem pro suae intercessionis munere vitans retributionem recipere...».

κημα, ἦσαν δι' ἐκεῖνον ἱκανή ποινή.¹¹⁾ Ἄλλ' ἀπορριφθεισῶν τῶν ἱκεσιῶν αὐτοῦ, ὁ ἱερεὺς ἐρρίφθη ὀλοφυρόμενος εἰς τὸν τάφον τοῦ μάρτυρος Κοϊντίνου· κατὰ τὴν ἀπαγγελίαν δὲ τῶν δημάτων »σῶσον, ἔνδοξε μάρτυ τοῦ Χριστοῦ, τὸν δυστυχή τοῦτον ἐκ τοῦ θανάτου καὶ ἀπότρεψον ἀπ' ἐμοῦ τὸ ὄνειδος, ὅπερ θὰ μὲ ἐβάρυνεν, ἂν ἐκεῖνος ἐθανατοῦτο διὰ τὴν ἐμὴν καταγγελίαν, ἐπίδειξον τὴν σὴν ἰσχὺν καὶ σῶσον διὰ τοῦ σοῦ ἔλεου ἐκεῖνον, ὃν δὲν δύναται νὰ ἀπαλλάξῃ ἀνθρωπίνη σκληρότης«, ῥαγέντα ἔπεσον χαμαὶ τὰ δεσμὰ τοῦ καταδίκου, μεθ' ὃ ὁ δικαστὴς δέους καὶ θαυμασμοῦ πρὸς τὴν ἰσχὺν τοῦ ἀγίου πληρωθεὶς δὲν ἐτόλμησε νὰ θέσῃ χεῖρα ἐπ' ἐκεῖνου. Ἡ διήγησις αὕτη, καὶ φαντασιώδη ἂν δεξώμεθα αὐτήν, δῆλον πάντως ποιεῖται τὸν ζῆλον μεθ' οὗ οἱ ἱερεῖς παντὶ σθένει ἐπειρῶντο ἵνα ἀποτρέψωσιν ἀπὸ τῶν καταδικασθέντων τὴν ἐκτέλεσιν τῆς θανατικῆς ποινῆς. Ὁ διὰ προδοσίαν τῆς χώρας καὶ ἄλλα πλημμελήματα συκοφαντηθεὶς ἀρχιεπίσκοπος Ἀρελάτης Καισάρειος μαθὼν τὴν εἰς τὴν ποιήν τοῦ λιθοβολισμοῦ καταδίκην ἑνὸς τῶν ἑαυτοῦ κατηγορῶν πάραυτα παρενέβη παρὰ τῷ βασιλεῖ πρὸς τὸ ἀπαλλάξαι αὐτὸν τῆς ποινῆς τοῦ θανάτου.¹²⁾ Ἐκ τῶν μετέπειτα χρόνων μνημονεύομεν τοῦ τῆς ῥωμαϊκῆς ἐκκλησίας ἀγίου Βερνάρδου (+1153), ὅστις παρεμβὰς ὑπὲρ συλληφθέντος ληστοῦ κατόρθωσε τὴν τούτου ἀπελευθέρωσιν καὶ εἰσαγωγὴν εἰς τὸ μοναστήριον Clairvaux πρὸς ἐκτέλεσιν αὐστηρῶν ἐπιτιμίων εἰς σωτηρίαν τῆς ψυχῆς αὐτοῦ. Τὸν δ' ἐκεῖ τὴν ὑπάτην δικαιοδοσίαν ἀσκοῦντα comes Θεοβάλδον ἀποδοκιμάσαντα

11) De gloria Martyr. L. I. c. 73: »Tunc presbyter cum lacrymis prostratus ad beati Martyris tumulum suppliciter precatur dicens: Quaeso gloriosissime athleta Christi, ut eruas hunc pauperem de manu mortis iniquae, ne mihi fiat in opprobrium, si per meam accusationem moriatur hic homo. Ostende, deprecor, virtutem tuam, ut quem asperitas humana nequit obsolvere, lenis pietatis moderamine tu dissolvas. Haec sacerdote cum lacrymis deprecante, disruptis vinculis patibuli, reus ad terram ruit. Quod audiens iudex, timore perterritus et divinam admirans virtutem, nihil ultra illi nocere praesumpsit«.

12) Vita Caesaris παρὰ Surius ad XXV. August.: »Populo ad lapides currente, subito ad aures viri Dei iussio regis praefertur. Proferat illico et sua intercessione maluit accusatorem suum servare agenda poenitentiae, quam iusta animadversione puniri«.

τὰ γενόμενα καὶ ἀποφηνάμενον ἀνήκουστον τὸ ἀτιμώρητον τοιοῦτου κακούργου ἐπειράθη ὁ Βερνάρδος νὰ καταπραΰνη τάδε εἰπών »τὸν δυστυχῆ σὺ μὲν ἠθέλησας δι' ἀκαριαίου θανάτου νὰ ἀφανίσῃς, ἐγὼ δ' ὅμως θέλω διὰ μακροῦ μαρτυρίου (τῶν ἐπιβληθέντων ἐπιτιμίων) νὰ ἐπενέγκω αὐτῷ οὐχὶ τὸν ἀκαριαῖον ἀλλὰ τὸν βραδέως καὶ κατ' ὀλίγον ἐπερχόμενον θάνατον· σὺ μὲν ἐκέλευσας ἵνα ὁ νεκρὸς τοῦ ληστοῦ ἐπὶ πλείονας ἡμέρας διατελέσῃ κρεμάμενος ἐπὶ τοῦ σταυροῦ, ἐγὼ δ' ὅμως θέλω νὰ σταυρώσω αὐτὸν (εἰς τὸν σταυρὸν τοῦ μοναχικοῦ θανάτου) καὶ νὰ παρατείνω ἐπὶ πολλὰ ἔτη τὴν ζωὴν αὐτοῦ ἵνα ἐξαγνίσῃ ἑαυτὸν διὰ τὸ κακούργημα αὐτοῦ«. ¹³⁾ Καὶ ὄντως ὁ ληστής οὕτως τῆς ποινῆς τοῦ θανάτου ἀπαλλαγείς ἔζησεν ὡς μοναχὸς ἐν τῷ μοναστηρίῳ ἐπὶ τριάκοντα ὅλα ἔτη παρασχὼν ἑαυτὸν ὑπόδειγμα μετανοίας καὶ εὐλικρινοῦς διορθώσεως.

Διὰ τῆς ἀσκήσεως τῆς ἐπισκοπικῆς παρεμβάσεως ἐπεδιώκετο ἡ ἀποτροπὴ οὐ μόνον τῆς θανατικῆς ποινῆς, ἀλλὰ καὶ αὐτῆς τῆς καθείρξεως. Οὕτω Βασίλειος ὁ Μ. πλέον ἢ ἀπαξ παρενέβη ὑπὲρ τῶν ἐν δεσμοτηρίοις. Γρηγόριος ὁ Διάλογος ἐμέμψατο τὸν πρόην ὑπάτον Λεόντιον ἐπιβαλόντα τὴν ποινὴν τῆς καθείρξεως, ἥτις οὐ μόνον τὸν ἐλευθέρων χριστιανὸν ἀτιμάζει, ἀλλὰ καὶ ἀπάδει πρὸς τὸ καθῆκον χριστιανοῦ ἡγεμόνος ὀφείλοντος ἄρχειν ἐλευθέρων ἀνθρώπων, οὐχὶ δέ, καθάπερ οἱ ἐθνικοὶ ἡγεμόνες, δούλων. «Ὅτι δ' οἱ ἐπίσκοποι παρενέβαινον πρὸς ἀποτροπὴν καὶ ἀπὸ αὐτῆς τῆς ποινῆς τῆς καθείρξεως δῆλον γίνεται ἔκ τε τοῦ Ἀὐγουστίνου ¹⁴⁾ καὶ τοῦ Ἀμβροσίου ἐπαινέσαντος τὸν αὐτοκράτορα Θεοδόσιον ὡς ἐλευθερώσαντα διὰ τῶν ἑαυτοῦ ἱκεσιῶν πολλοὺς ἔκ τῶν δεσμοτηρίων. ¹⁵⁾

13) »Tu illum decreveras brevi supplicio et interitu momentaneo consummari, sed ego eum faciam diuturno cruciatu et morte longissima mori. Tu furem appensum per unum aut per plurimos dies mortuum in patibulo remanere permitteres, ego cruci affixum per annos complurimos faciam in poena iugiter vivere et pendere«. Ὅσα Thomassin. Vet. et nova Eccles. disciplina, P. II. L. III. c. 99. n. 4 καὶ Kober Deposition und Degradation σ. 268.

14) De verbis apost. sermo. 18: »Domine, ad carcerem mittor, miserere mei, libera me...«.

15) Epist. XL. ad Theodos. Imperat. N. 25: »Haec ergo, Imperator,

Οἱ ἐπίσκοποι στοιχοῦντες τῇ διατάξει τοῦ αὐτοκράτορος Ὀνωρίου¹⁶⁾ ἀπήρχοντο πρὸς τοὺς ἐν τοῖς δεσμοτηρίοις οὐ μόνον πρὸς παραμυθίαν αὐτῶν ἀλλὰ καὶ πρὸς ἀπελευθέρωσιν διὰ τῆς ἑαυτῶν παρεμβάσεως. Πλεῖστοι ἠλευθερώθησαν τῶν δεσμοτηρίων τῇ παρεμβάσει τοῦ ἐπισκόπου Γερμανοῦ κατὰ τὴν ἐν Ραβέννη διαμονὴν αὐτοῦ¹⁷⁾ ὡς καὶ τῇ τοῦ Τουρόνων Μαρτίνου (+400). Τῇ παρεμβάσει τοῦ ἐπισκόπου τῆς αὐτῆς πόλεως Γρηγορίου¹⁸⁾ παρέσχε συγγνώμην ὁ βασιλεὺς Ἰλπεριχος τοῖς εἰς κάθειρξιν καταδικασθεῖσι διὰ τὴν ἐν Βορδιγάλοις ἀπόκρυψιν τῶν κλαπέντων ἐκ τοῦ ἐν Τουρόνοισ ναοῦ τοῦ ἁγίου Μαρτίνου.

Πόσον δὲ βαθέως ἐρριζωμένη ἦν ἡ γνώμη, καθ' ἣν ἐν τῶν καθηκόντων τοῦ ἐπισκόπου ἦν ἡ παρὰ τῇ κοσμικῇ ἐξουσίᾳ παρέμβασις ὑπὲρ καταδίκων, δῆλον γίγνεται καὶ ἐκ τῆς διηγήσεως τοῦ ἐπισκόπου Κλεμοντίου Σιδωνίου Ἀπολλινάρη, καθ' ἣν διεμαρτυρήθη ὁ δῆμος πόλεός τινος ἐπὶ τῇ ὡς ἐπισκόπου ἐκλογῇ μοναχοῦ καὶ ἀσκητοῦ ἀρμοδιωτέρου πρὸς τὸ τοῦ ἡγουμένου ἢ τὸ τοῦ ἐπισκόπου ἀξίωμα, ἅτε οὐχὶ ἐπιτηδείου ὄντος πρὸς τελεσφόρον ἀσκησιν τῆς παρεμβάσεως παρὰ τῇ πολιτικῇ ἀρχῇ¹⁹⁾.

amore et studio tui in hunc sermonem contuli. Debeo enim beneficiis tuis, quibus me petente liberasti plurimos de exsiliis, de carceribus, de ultimae necis poenis».

16) »Carceris iannas introcat [episcopus], medicetur aegros, alat pauperes, consoletur insontes et cum singulorum causas cognoverit, interventiones suas apud iudicem competentem suo iure moderetur. Append. Cod. Theodos. c. 13.

17) Ὁρα Krauss σ. 116.

18) Greg. Tur. Histor. Francor. L. VI. c. 10: »Tunc ego metuens, ne ob illius (Martini) causam homines morerentur, qui vivens in corpore pro perditorum vita saepius deprecatus est, epistolam regi precationis transmisi, ne nostris non accusantibus, ad quos persecutio pertinebat, hi interficerentur. Quod ille benigne suscipiens, vitae restituit».

19) L. VII. ep. 9: »Hic, qui nominatur, non episcopi, sed potius abbas complet officium et intercedere magis pro animabus apud coelestem, quam pro corporibus apud terrenum iudicem potest».

Τοῦ δικαιώματος τῆς ὑπὲρ καταδίκων παρεμβάσεως μετεποιοῦντο πρὸς τοῖς ἐπισκόποις καὶ ἕτεροι κληρικοὶ ὡς καὶ μοναχοί, πλέον ἢ ἅπαξ βία ἀποσπάσαντες τῶν χειρῶν τῶν δικαστικῶν ὑπηρετῶν τοὺς εἰς τὸν τόπον τῆς ἐκτελέσεως τῆς θανατικῆς ποινῆς ἀπαγομένους καταδίκους. Οὕτως ὅτε πολλοὶ τῶν Ἀντιοχέων διὰ τὴν ἀνατροπὴν τοῦ ἀνδριάντος τοῦ αὐτοκράτορος Θεοδοσίου, τὴν ὑπ' αὐτῶν γενομένην διὰ τὰς πέρα τῶν ἑαυτῶν πόρων ἀξιώσεις τῶν φορολόγων, ἠπειλοῦντο διὰ τῆς ἐσχάτης τῶν ποιῶν, κατελθόντες οἱ μοναχοὶ ἐκ τῶν ἐγγὺς ὁρέων εἰς τὴν πόλιν ἐπολιόρουν ἐφ' ἱκανὰς ἡμέρας τὰς θύρας τοῦ πραιτωρίου ἵνα ἀποσπάσωσι τῶν χειρῶν τοῦ δημίου τοὺς εἰς θάνατον καταδικασθέντας· κατῶρθωσαν δὲ διὰ τῆς μεγάλης αὐτῶν ἐπιμονῆς τὴν ἀναβολὴν τῆς ἀνακρίσεως ὑποσχομένων τῶν δικαστῶν ὅτι θὰ ἀπήρχοντο εἰς Ῥώμην ἵνα αἰτήσωνται παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος τὴν παροχὴν συγγνώμης τοῖς Ἀντιοχεῦσιν.²⁰⁾ Ὅπως δὲ μὴ ἐπαναληφθῶσιν αἱ τοιαῦται τὸ ἔργον τῆς κοσμικῆς δικαιοσύνης παραλύουσαι ἐπεμβάσεις τῶν μοναχῶν, ἠπέιλησεν ὁ αὐτοκράτωρ Ἀρκάδιος διὰ τῆς ἀπὸ 398 διατάξεως αὐτοῦ αὐστηρὰς ποινὰς τοῖς τε τολμήσουσι βία ἀποσπάσαι τῶν χειρῶν τῆς δικαιοσύνης τοὺς εἰς θάνατον καταδικασμένους κακούργους μοναχοῖς καὶ τοῖς μὴ παρακαλώσουσι τοῦτο δικασταῖς. Καταστήσας δὲ τοὺς ἐπισκόπους ὑπευθύνους διὰ τὴν διαγωγὴν τῶν ὑπ' αὐτοὺς κληρικῶν, ἐπέτρεψε τοῖς καταδικασθεῖσι πρὸς νέαν τῆς ἀποφάσεως ἐξέτασιν τὸ ἔνδικον μέσον τῆς ἐφέσεως.²¹⁾ Τὰ τοιαῦτα ἀτοπήματα δὲν ἐπανελήφθησαν, τὸ μὲν ἕνεκα τῆς ποινικῆς ταύτης διατάξεως, τὸ δὲ ἕνεκα τῶν αὐστηρῶν παραινήσεων τοῦ Ἀμβροσίου καὶ ἄλλων ἐπισκόπων συμβουλευσάντων κατὰ

20) Ὅρα Χρυσοστ. ὁμιλ. ιζ' πρὸς Ἀντιοχ.

21) L. 16 Cod. Theod. de poenis 9. 40: »Addictos supplicio et pro criminum immanitate damnatos nulli clericorum vel monachorum vim atque usurpationem vindicare liceat ac tenere, quibus in causa criminali, humanitatis consideratione, interponendae provocationis copiam non negamus, ut ibi diligentius examinetur, ubi contra hominis salutem vel errore vel gratia cognitoris oppressa putatur esse iustitia...« Ὅρα ἔτι νόμ. 57. Θεοδοσ. Κώδ. de appellat. 11. 30 νόμ. 29. Ἰουστιν. Κώδ. 7. 62 καὶ Kober σ. 265 σημ. 2.

τὴν ὑπὲρ καταδικῶν παρεμβάσιν ἄκραν περίσχεψιν πρὸς ἀποφυγὴν οὐ μόνον τῆς μειώσεως τῆς ἀγαθῆς τῶν παρεμβαινόντων φήμης, ἀλλὰ καὶ τῆς μομφῆς ὅτι τὰς παρεμβάσεις ἐποιοῦντο οἱ ἐπίσκοποι μᾶλλον ἐξ ἀλαζονίας ἢ ἐξ οἴκτου.²²⁾

Ὁ διὰ τῆς ἐπισκοπικῆς παρεμβάσεως ἐπιδιωκόμενος σκοπὸς τῆς ὑπὸ τὴν ποινικὴν καὶ πειθαρχικὴν τῆς ἐκκλησίας ἐξουσίαν ὑπαγωγῆς τῶν ἡμαρτηκότων, ἀπαλλαγῆς δ' αὐτῶν ἀπὸ τῆς κοσμικῆς ποινῆς, ἣν ἀπόρροια τῆς περὶ ποινῆς ἐκδοχῆς τῆς ἐκκλησίας, δεχομένης ταύτην ὡς σκοποῦσαν μάλιστα τὴν διόρθωσιν, ἦν δὲν ἐδύνατο νὰ ἐπενέγκῃ ἢ ἐν τοῖς κοσμικοῖς δεσμοτηρίοις κάθειρξις, πολλῶ δ' ἦττον ἢ θανατικὴ ποινή. Οὕτως ἀπηγορεύθη τοῖς κληρικοῖς ὑπὸ μὲν τοῦ κανόνος δ' τῆς συνόδου Ταρραγῶνος ἔτ. 516 τὸ μετέχειν ποινικῆς δίκης, ἥτις θὰ κατέληγεν εἰς θανατικὴν καταδικαίαν· ὑπὸ δὲ τοῦ κα-

22) Ambrosius, De offic. ministr. L. II. c. 21: »Adiuvat hoc quoque ad profectum bonae existimationis, si de potentis manibus eripias inopem, de morte damnatum eruas, quantum sine perturbatione fieri potest, ne videamur iactantiae magis causa facere quam misericordiae et graviora inferre vulnera, dum levioribus mēderi desideramus«. Διὰ τὰ ἀτοπήματα τὰ ἐνίοτε γιγνόμενα κατὰ τὰς παρεμβάσεις τῶν ἐπισκόπων χρωμένον πρὸς ἐπιτυχίαν τούτων οὐχὶ τῇ προσηκούσῃ διαγωγῇ, ἀδυστηρῶς ἤλεγξεν ὁ Ἰερώνυμος ἐπίσκοπόν τινα αἰσχρὸν ἀποφηνάμενος τὸ πρὸ τῶν θυρῶν αὐτοῦ φρουρεῖν στρατιώτας καὶ ῥαβδούχους τῶν ἀρχόντων, ἐσθίειν δὲ τὸν τῆς ἐπαρχίας δικαστὴν κατὰ προτίμησιν παρ' αὐτῶ ἢ ἐν τῷ ἀνακτόρῳ. Οὐδόλως δέ, ἐπάγεται, δύναται νὰ δικαιολογηθῇ ὁ ἐπίσκοπος πράττων ταῦτα πρὸς ἐπιτυχίαν τῆς ὑπὲρ καταδικῶν παρεμβάσεως, διότι μᾶλλον θὰ σεβασθῇ ὁ κοσμικὸς δικαστὴς τὸν ἐγκρατῆ κληρικὸν τοῦ ἐν χλιδῇ βιοῦντος. Ἄν δὲ ὑπάρξῃ δικαστὴς εἰσακούων τὰς ἰκεσίας τοῦ ἐπισκόπου μόνον ἐπὶ τῇ θέμῃ πεπληρωμένων κυπέλλων, τότε αἰρετώτερόν ἐστιν ἵνα οὗτος παραιτούμενος τὴν εὐνοίαν τοιοῦτου ἀρχοντος ἐπικαλέσῃται τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ. Epist. II. ad Nepotianum, de vita clericor.: »Turpe est, ante fores sacerdotis Christi crucifixi et pauperis lictores consulum et milites excubare iudicemque provinciae melius apud te prandere quam in palatio. Quod si obtenderis te facere haec, ut roges pro miseris atque subiectis, iudex saeculi plus deferet clerico continenti, quam diviti, et magis sanctitatem tuam venerabitur, quam opes. Aut si talis est, qui non audiat clericos pro quibuslibet tribulatis nisi inter phialas, libenter carebo huiuscemodi beneficio et Christum rogabo pro iudice, qui magis et citius subvenire potest quam iudex«.

νόμος λγ' τῆς συνόδου Auxerre ἔτ. 578 καὶ αὐτὸ τὸ παρίστασθαι κατὰ τὰς θανατικὰς ἐκτελέσεις. Καὶ ὁ κανὼν ς' τῆς ια' συνόδου Τολήτου ἔτους 675 ἠπέλιξεν αὐτοῖς, καταδικάζουσιν εἰς θάνατον, καθαίρεισιν καὶ κάθειρξιν καθ' ἅπαντα αὐτῶν τὸν βίον, μόνον κατὰ τὴν στιγμὴν τοῦ θανάτου ἐπιτρέψας τὴν μετάληψιν τῆς θείας κοινωνίας. Ἀμαρτίαν δέ, ἣτοι θείου νόμου παραβάσιν, ὑπολαμβάνουσα ἡ ἐκκλησία πᾶν κακούργημα ἡξίου αὐτὴ νὰ ἐπιβάλλῃ πρὸς διόρθωσιν τοῦ ἡμαρτηκότος ἐπιτίμια ἀποφαινόμενη τὴν δημοσίαν τῶν ἡμαρτηκότων μετάνοιαν προπεωδεστέραν καὶ ὠφελιμωτέραν τῆς ποινῆς τῆς καθειρξεως καὶ τοῦ θανάτου. Ὁ δὲ Αὐγουστίνος,²³⁾ ὁ ἔνθερμος οὗτος προήγορος τῶν ἐν δεσμοτηρίοις, ἀποφαίνεται ὅτι ἡ ἀπὸ τῆς ποινῆς τοῦ θανάτου καὶ τῆς καθειρξεως ἀπαλλαγὴ τῶν καταδικῶν διὰ τῆς ἐπισκοπικῆς παρεμβάσεως σκοπεῖ οὐχὶ τὴν ἐπίδειξιν εὐνοίας πρὸς τοὺς κακουργήσαντας, ἀλλὰ τὴν διόρθωσιν καὶ σωτηρίαν αὐτῶν κατ' ἀπομίμησιν τοῦ Κυρίου ἐπιδιώξαντος οὐχὶ τὸν θάνατον τοῦ ἁμαρτωλοῦ, ἀλλὰ τὴν διόρθωσιν αὐτοῦ.²⁴⁾ Καὶ ὁ Ἀμβρόσιος²⁵⁾ ἀποφαίνεται ὅτι τῆς συγγνώμης ἀνάγκη νὰ προηγηθῇ μετάνοια »neque poenitentia sine gratia, neque gratia sine poenitentia«. Ὡσαύτως, Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος²⁶⁾ ἐξάγει τὴν

23) Ἐπιστ. νδ' (ἢ κατ' ἄλλην ἀρίθμησιν ρνγ') πρὸς Μακεδόνιον.

24) Τοὺς καταδικούς, λέγει, οὓς διὰ τῆς ἡμετέρας παρεμβάσεως ἀηλλάξαμεν τῆς κοσμικῆς ποινικῆς δικαιοσύνης, ἀποκλείομεν τῆς κοινωνίας (a societate altaris removemus) ἵνα ὑποβαλλόμενοι αὐστηροῖς ἐκκλησιαστικοῖς ἐπιτιμίοις τιμωρήσωσιν αὐτοὶ ἑαυτοὺς καὶ καταλλαγῶσιν ἐκεῖνῳ ὃν διὰ τῆς ἑαυτῶν ἁμαρτίας περιῦρσαν. Ἡ ὑπὸ τοῦ ἡμαρτηκότος ἐκτελέσεις τῶν ἐπιτιμῶν δὲν εἶνε ἢ ὑπ' αὐτοῦ τούτου ἐκτελέσεις τῆς ποινῆς ἧς ἐγένετο ἄξιος πρὸς ἀνάκτησιν τῆς θείας χάριτος. Ἡ δ' ὑπὸ τινῶν τῶν διὰ τῆς ἡμετέρας παρεμβάσεως σωθέντων τοῦ θανάτου μὴ ἐκτελέσεις τῶν ἐπιτιμῶν ἢ ἢ μετὰ τὴν τούτων ἐκτέλεσιν ἐπ' ἀνάγκη εἰς τὸν πρότερον ἁμαρτωλὸν βίον, οὐδόπως δικαιολογεῖ τὴν παράλειψιν τῶν παρεμβάσεων, διότι εἰ ὁ Θεὸς τοῖς ἀσεβέσι δωρεῖται ζωὴν καὶ ὑγίαν πλείστοις δέ, ὧν προηγήσκει τὸ ἀμετάγνωστον, παρέχει τὴν πλήρη οἰκτιρμοῦ μακροθυμίαν αὐτοῦ, πολλῶ μᾶλλον ὠφείλομεν ἡμεῖς νὰ μὴ ἀπαρνόμεθα τὸν ἔλεον τοῖς ὑπισχνουμένοις τὴν ἑαυτῶν διόρθωσιν, ἅτε περὶ οὐδενὸς δυνάμενοι μετὰ βεβαιότητος νὰ προΐδωμεν ἂν θὰ τηρήσῃ ἢ μὴ τὴν ἑαυτοῦ ὑπόσχεσιν.

25) Ἐπιστ. κς' πρὸς Εἰρηναῖον.

26) Ὁμιλ. ιε' εἰς Α' Κορινθ.: »ὁ μὲν ἔξωθεν ἄρχων, ἂν λάβῃ μοιχὸν

διαφοράν τοῦ μόνου εἰς τὴν ἐπιβολὴν τῆς ποινῆς ἀποβλέποντος κοσμικοῦ δικαστοῦ καὶ τοῦ πρὸς αὐτὴ ἐπιζητοῦντος καὶ τὴν παῦσιν τῆς ἁμαρτίας ἐκκλησιαστικοῦ δικαστοῦ. Ἐπειδὴ δὲ τὸ ὑπὸ τοῦ Αὐγουστίνου ἱστορούμενον ὅτι οὐχὶ σπανίως οἱ διὰ τῆς ἐπισκοπικῆς παρεμβάσεως ἀπαλλαγέντες τῆς ποινῆς δὲν ἔξετέλουν τὰ τῆς μετανοίας ἔργα ἀπέβη συνηθέστερον καὶ ἐν τοῖς μετέπειτα χρόνοις, ὥρισεν ὁ κανὼν ζ' τῆς συνόδου Ῥήμων 625 (ἢ 630) ὅτι ἡ ἐπισκοπικὴ παρέμβασις καὶ ἡ κατ' ἀκολουθίαν αὐτῆς ἀπαλλαγὴ τῶν καταδικῶν χωρεῖ μετὰ τὴν ῥητὴν περὶ ἐκτελέσεως τῶν ἔργων τῆς μετανοίας ὑπόσχεσιν. 27)

Ἐκ τῶν εἰρημένων δῆλόν ἐστιν ὅτι οἱ διὰ τῆς ἐπισκοπικῆς παρεμβάσεως ἀπαλλαγέντες τῆς ποινῆς καταδικοὶ ὄφειλον γὰρ ἐκτελέσωσι τὰ ἐπιτίμια. Οὕτως ἐξηγεῖται ἡ ὑπὸ τῶν ἀρχαιοτέρων συνόδων 28) καὶ τῶν *libri poenitentiales* 29) ῥύθμισις οὐ μόνον καθαρῶς ἐκκλησιαστικῶν πλημμελημάτων ἀλλὰ καὶ μὴ καθαρῶς τοιούτων, ὡς φόνου, κλοπῆς, μοιχείας, κλπ. ὑπὸ τῶν κοσμικῶν νόμων διὰ κοσμικῶν ποινῶν ἀπειλουμένων, καὶ ἡ πρὸς μετάνοιαν καὶ καταλλαγὴν πρὸς τὸν Θεὸν ἐπιβολὴ ἐπιτιμίων τοῖς ὑπὸ μὲν τῶν κοσμικῶν δικαστη-

εὐθέως ἐκόλασε· καίτοι τί τὸ κέρδος; Τοῦτο γὰρ οὐχὶ τὸ πάθος ἐστὶν ἀνελεῖν, ἀλλὰ τὸ τραῦμα ἔχουσιν ἀποπέμψαι τὴν ψυχὴν· ὁ δὲ ἐνταῦθα ἄρχων εὐρών, οὐχ ὅπως τιμωρήσεται, ἀλλ' ὅπως ἐξέλη τὸ πάθος σπεύδει· σὺ μὲν γὰρ ταῦτόν ποιεῖς, ὥσπερ ἂν περὶ τὴν κεφαλὴν νοσήματος γενομένου μὴ τὸ νόσημα παύσης, ἀλλὰ τὴν κεφαλὴν ἀποτέμης· ἐγὼ δὲ οὐχ οὕτως, ἀλλὰ τὸ νόσημα ἀποτέμνω· καὶ εἶργω μὲν αὐτὸν μυστηρίων... καὶ ἀμείνω τῇ μετανοίᾳ γενομένον ἀναλαμβάνω πάλιν...»

27) »*Si quis fugitivum ab ecclesia absque iuramento, quo ei iurandum est, ut de vita, tormento et truncatione securus exeat, qualicumque occasione abstraxerit, communionem privetur. Similiter si quis ius sacramenti praestitum violaverit, communionem privetur. Ille vero, qui sanctae ecclesiae beneficio liberatur a morte, non prius egrediendi accipiat libertatem, quam poenitentiam se pro scelere esse facturum promittat et quod ipsi canonice imponetur impleturum*«. Hard. III. 572. Ὅρα καὶ Kober σ. 260.

28) Πρβλ. σύν. Ἐλιβερίτου ἔτ. 306, Ἀρελάτης ἔτ. 312, Ἀγκύρας ἔτ. 314 καὶ Νεοκαισαρείας ἔτ. 314-325.

29) Schmitz Bussbücher σ. 191-193.

ρίων ἤδη καταδικασθεῖσι, διὰ δὲ τῆς ἐπισκοπικῆς παρεμβάσεως ἀπαλλαγεῖσι τῆς ἐκτελέσεως τῆς κοσμικῆς ποινῆς ἐνόχοις τοιούτων κακουρημάτων ἤτοι φονεῦσι, λησταῖς, κλέπταις κλπ. Τὰ ἐπιτίμια καθόριζεν ἡ ἐκκλησία μετ' αὐστηρότητος ἀναλόγου πρὸς τὴν δι' αὐτῶν ἀντικαθισταμένην κοσμικὴν ποινήν, ἥς διὰ τῆς ἐπισκοπικῆς παρεμβάσεως ἀπηλλάσσετο ὁ ἐπταικῶς, ἵνα μὴ λογισθῇ αὕτη ὑπὸ τῶν κοσμικῶν ἀρχόντων ὡς εὐνοοῦσα τοὺς ἐνόχους κακουρημάτων.

Ἡ γνώμη τῶν δεχομένων ὅτι ἡ ἐν Σαρδικῇ σύνοδος ἔτ. 347 διὰ τοῦ ζ' κανόνος αὐτῆς ἀνεγνώρισε τὸ δίκαιον τῆς ἀσυλίας ὡς θεσμὸν τοῦ δικαίου³⁰⁾ ἐστὶν ἐσφαλμένη. Ἀλλὰ καὶ ἡ γνώμη τῶν δεχομένων³¹⁾ ὅτι ἡ σύνοδος αὕτη ἐπέβαλε τοῖς ἐπισκόποις τὸ καθῆκον τοῦ μὴ ἀρνεῖσθαι τοῖς εἰς τοὺς ναοὺς προσφεύγουσι τὴν παρὰ τῷ αὐτοκράτορι ἢ τοῖς δικασταῖς μεσολάβησιν αὐτῶν, ἐστὶν ὡσαύτως οὐχὶ ὀρθή, διότι οἱ κανόνες ζ', η' καὶ θ' τῆς συνόδου ταύτης οὐδὲν ἕτερον ἔπραξαν ἢ ἀπηγόρευσαν μὲν τοῖς ἐπισκόποις τὸ ἀπιέναι εἰς τὸ στρατόπεδον καὶ ὑποβάλλειν τῷ αὐτοκράτορι αἰτήσεις, ἐξαιρετικῶς δὲ ἐπέτρεψαν τὴν πρὸς τοῦτον διὰ διακόνου ἀποστολὴν δεήσεων ὑπὲρ τῶν εἰς ναοὺς καταφυγόντων. Δῆλα δὲ ἡ σύνοδος αὕτη οὐδὲν ἕτερον ἔπραξεν ἢ ἐπέτρεψε τὴν ὑποβολὴν τῶν τοιούτων δεήσεων, ὡς ἡ ἐκκλησία ἐκπαλαι ὑπελάμβανεν ὡς χριστιανικὸν καθῆκον. Ἀλλὰ καὶ ἡ πολιτικὴ νομοθεσία τῶν χρόνων ἐκείνων δὲν ἀνεγνώρισεν ἔτι δίκαιον ἀσυλίας. Ὁ ἰσχυρισμὸς καθ' ὃν ὁ Κωνσταντῖνος ἐξέδωκε νόμον ἀναγνωρίζοντα τοῦτο ἐστὶν ἀβάσιμος. Τοῦναντίον ἡ πολιτικὴ νομοθεσία ἐπεδίωξε κατὰ τὸ β' ἡμῖς τοῦ δ' αἰῶνος τὴν ἄρσιν τῶν ἐκ τῆς *de facto* ἀσκουμένης ἀσυλίας καταχρήσεων. Οὕτω Θεοδόσιος ὁ Α' διὰ τοῦ ἀπὸ ἔτ. 392 νόμου αὐτοῦ³²⁾ ὑπὲρ τῆς μὴ μειώσεως τῶν δημοσίων προσόδων περιώρισε τὴν ἀσυλίαν ὀρίσας ὅτι οἱ μὲν εἰς τοὺς ναοὺς καταφυγόντες ὀφειλέται τοῦ δημοσίου ἔδει νὰ ἐκβάλλωνται ἐκεῖθεν, οἱ δὲ ἐπίσκοποι

30) Bulmerincq, Das Asylrecht und die Auslieferung flüchtiger Verbrecher, Dorpat 1853 σ. 74.

31) Löning I. 319, Grasshof Die Gesetze der römischen Kaiser über das Asylrecht der Kirche ἐν AKKR. XXXVII. σ. 3.

32) Νόμ. 1. Θεοδοσ. Κώδ. 9. 45.

καὶ λοιποὶ κληρικοὶ οἱ ἀντιλαμβανόμενοι αὐτῶν ὄφειλον νὰ καταβάλωσι τὸ ὑπ' ἐκείνων ὀφειλόμενον. Ὡσαύτως ὁ ἀπὸ 397 νόμος τῶν αὐτοκρατόρων Ἀρκαδίου καὶ Ὀνωρίου³³⁾ ὥρισεν ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι καθ' ὧν ὑπῆρχε κατηγορία ἢ διὰ χρεῶν ἦσαν βεβαρημένοι, προσποιούμενοι τὴν εἰς τὸν χριστιανισμὸν πρόσδοτον αὐτῶν, ἵνα διὰ τῆς εἰς τὸν ναὸν προσφυγῆς ἀποφύγωσι τὴν κατηγορίαν ἢ τὴν καταβολὴν τοῦ ὀφλήματος δὲν γίνονται δεκτοὶ εἰς τοῦτον πρὸ τῆς τοῦ ὀφλήματος καταβολῆς ἢ τῆς ἀποδείξεως τῆς ἑαυτῶν ἀθωότητος. Ἦρθη δὲ τελείως ἡ μέχρι τοῦδε *de facto*, καθ' ἣ προεῖρηται, ἀσχυμένη ἀσυλία διὰ τοῦ ἀπὸ 398 νόμου τῶν αὐτῶν αὐτοκρατόρων Ἀρκαδίου καὶ Ὀνωρίου,³⁴⁾ ὁρισάντων ὅτι δοῦλοι, δοῦλαι, *curiales*, ὀφείλεται τοῦ δημοσίου καὶ ἰδιωτῶν προσφεύγοντες εἰς τοὺς ναοὺς ἐκβάλλονται ἐκεῖθεν.

Περὶ ὑποδίκων καὶ καταδίκων προσφευγόντων εἰς τοὺς ναοὺς οὐδὲν ὥριζεν. Ἀλλ' ὅτι καὶ ὡς πρὸς τούτους ἦρθη ἡ τέως *de facto* παρεχομένη ἀσυλία δῆλον γίνεται ἐκ τῶν περὶ τοῦ νόμου τούτου εἰδήσεων.³⁵⁾ Κατὰ ταῦτα ὁ νόμος οὗτος περιέχει μόνον μέρος τοῦ νόμου, ἐν ᾧ τὸ ἕτερον δὲν περιελήφθη κατὰ τὴν σύνταξιν τοῦ Κώδικος διὰ τὴν ἐν τῷ μεταξὺ χρόνῳ γενομένην μεταβολὴν τοῦ δικαίου. Ἡ ἐκδοχὴ αὕτη κυροῦται καὶ ἐκ τῆς διατάξεως τῆς συνόδου Καρχηδόνας ἔτ. 399³⁶⁾ ὑφ' ἧς ἐπέμφθησαν δύο ἐπίσκοποι πρὸς τὸν αὐτοκράτορα »*ut pro confugientibus ad ecclesiam, quocumque reatu involutis, legem de gloriosissimis principibus mereantur, ne quis audeat abstrahere*«. Τὴν πρώτην ὑπὸ τῆς νομοθεσίας ἀναγνώρισιν τοῦ δικαίου τῆς ἀσυλίας ἀπετέλεσεν ἡ μετὰ ἐν ἔτος διάταξις δι' ἧς παρεχορήγη ἀσυλία τοῖς ὑποδίκοις καὶ καταδίκοις.³⁷⁾

33) Νόμ. 2. αὐτ.

34) Νόμ. 3. αὐτ.

35) Πρὸβλ. Σωζοράτους E. I. VI. 5, Σωζομένου E. I. VIII. 7, Χρυσοστόμου ὁμιλ. εἰς Εὐτρόπιον opp. III. 383, Prosperus de promiss. III. 38, *bioblioth. maxim. patrum* III. 42.

36) Hefele, CG. II. 77. Ὅρα καὶ Hinschius IV. σ. 381 σημ. 5.

37) Ἀπὸ τοῦ ἡ' αἰῶνος ἤρξαντο αἱ εὐρωπαϊκαὶ πολιτεῖαι καταργοῦσαι τὸ

Αἱ διατάξεις τῆς ἡμετέρας νομοθεσίας καθ' ἃς ἡ τῶν κατηγορου-

δικαιον τῆς ἀσουλίας ὡς ἐμποδὸν γιγνόμενον τῇ ποινικῇ αὐτῶν δικαιοδοσίᾳ καὶ ἀπειλοῦν τὴν δημοσίαν ἀσφάλειαν. Οὕτω κατηγορήθη τοῦτο ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῆς Πρωσίας Φρειδερίκου τοῦ Μ. ὡς πρὸς τὴν Σιλεσίαν διὰ τοῦ ἀπὸ 7 Φεβρουαρίου 1743 διατάγματος (πρβλ. *Theiner Zustände der katholischen Kirche in Schlesien, Regensburg 1852, I. 253, Lehmann Preussen und die katholische Kirche, II. 236, 261, 347, 360*), εἶτα δὲ ἐν πάσῃ τῇ Πρωσίᾳ ὑπὸ τοῦ πρωσικοῦ κώδικος (*Preussisches allgemeines Landrecht, II. 11. § 175*). Ἐν Αὐστρίᾳ κατηγορήθη τοῦτο σιωπηρῶς διὰ τοῦ ἀπὸ 1787 ἰωσηφείου ποινικοῦ κώδικος (πρβλ. *Helfert Heilige Handlungen σ. 383 ἐπ.*). Διὰ τοῦ ἀπὸ 1741 κογκορδάτου μετὰ τοῦ βασιλείου ἀμφοτέρων τῶν Σικελιῶν ὀρίσθη ἡ ὑπὸ τῶν πολιτικῶν ὑπηρετῶν σύλληψις καὶ κάθειρξις τῶν προσφύγων (πρβλ. *Nussi Conventiones de rebus ecclesiasticis inter s. Sedem et civilem potestatem, Mogunt. 1870 σ. 78*). Ἐν τοῖς μετὰ τῆς Σαρδηνίας κογκορδάτοις ἔτ. 1742 ἄρθρ. 9 καὶ ἔτ. 1770 ἄρθρ. 2 ἐπ., εὔρηται ὅμοιαι διατάξεις (πρβλ. αὐτόθ. σ. 107 καὶ 137). Ἐν Τοσκάνῃ διὰ τῶν ἀπὸ 1769 διατάξεων Λεοπόλδου τοῦ Α' καθ' ἃς οἱ εἰς τὰ ἐκκλησιαστικά ἄσυλα προσφυγόντες πλὴν τῶν ἐξ ἰδιωτικῶν χρεῶν ὀφειλετῶν συλλαμβανόμενοι ἀπάγονται εἰς τὰ πολιτικά δεσμοτήρια ὡς οἷον τε ἀθορούτως, σχεδὸν εἰπεῖν κατηγορήθη τὸ δικαίον τῆς ἀσουλίας (πρβλ. *Scaduto, Stato e chiesa sotto Leopoldo I. Firenze 1885 σ. 238-239*). Ἀλλὰ καὶ κληρικοὶ ἡγεμόνες ἐν Γερμανίᾳ, ὡς ὁ ἐπίσκοπος Πασσαβίας Ἰωσήφ ὁ Γ' (1783-1794 πρβλ. *Schrödl Passavia sacra, Passau 1879, σ. 386*), προέβησαν εἰς τὴν κατάργησιν τοῦ δικαίου τῆς ἀσουλίας. Κατὰ δὲ τὸν 19 αἰῶνα κατηγορήθη τοῦτο ὑπὸ πασῶν τῶν λοιπῶν πολιτειῶν ἐν Εὐρώπῃ. Καὶ ῥητῶς μὲν ἐν Βυρτεμβέργῃ διὰ τοῦ ἀπὸ 28 Μαΐου 1804 διατάγματος (πρβλ. *Reyscher Sammlung Württembergischer Gesetze X. 76 N. †*), ἐν Σαξονίᾳ διὰ τοῦ ἀπὸ 19 Φεβρουαρίου 1827 διατάγματος (πρβλ. *Schreyer Codex des sächsischen Kirchenrechts*² σ. 285), ἐν Βαϊμάρῃ διὰ τῆς § 10 τοῦ ἀπὸ 7 Ὀκτωβρίου 1823 νόμου, ἐν Σαρδινίᾳ διὰ τοῦ ἀπὸ 9 Ἀπριλίου 1850 νόμου. Σιωπηρῶς δὲ ἐν τοῖς λοιποῖς κράτεσι διὰ τῆς ὑπὸ τῶν ποινικῶν αὐτῶν νόμων καὶ δικονομιῶν παραλείψεως αὐτοῦ (ὄρα *Hinschius IV. σ. 397 σημ. 4*). Ἡ ὁμοίᾳ ἐκκλησία κηρύσσεται ἔτι καὶ νῦν ὑπὲρ τῆς διατηρήσεως τοῦ δικαίου τῆς ἀσουλίας (πρβλ. λ.χ. σὺν. Ραβέννης ἔτ. 1855 ἐν *CCL. VI. 176*). Καὶ ἡ ἀπὸ 1869 διάταξις *Apostolicae sedis Πίου τοῦ Θ'* διατηρεῖ ἔτι ἐν ταῖς μόνῃ τῇ Πάπᾳ *reservatae excommunicationes latae sententiae* καὶ τὴν *excommunicatio* κατ' ἐκείνων, οἵτινες: »*immunitatem asyli ecclesiastici ausu temerario violare iubentes aut violantes*«. Πρβλ. καὶ τὴν ἀπὸ 1880 ἀπόφασιν τῆς *congregatio officii* ἐν *A. S. S. XV. 537* καὶ *Heiner Die kirchlichen Censuren, Paderborn σ. 176*. Ταῦτα ἐξηγοῦνται ἐκ τῆς πολιτικῆς τῆς ὁμοίᾳς ἐκκλησίας τοῦ οὐδέποτε παρατεῖσθαι τὰ ὑπ' αὐτῆς ἀξιούμενα δικαιώματα, ἐξαίρειν δ' ἐν καιρῷ τὴν ἐμμονὴν αὐτῆς εἰς ταῦτα καίπερ μὴ ὑπαρχούσης ἐλπίδος τινὸς πρὸς ἐπιτυχίαν πρακτικοῦ τινος ἀποτελέσματος. Ὡσαύτως τὸ ἄρθρον 15 τοῦ ἀπὸ 1855

μένων³⁸⁾ καὶ ἡ πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς προσωπικῆς κρατήσεως³⁹⁾ σύλληψις ἀπαγορεύεται νὰ γένηται κατὰ τὴν ἱερουργίαν ἐν τῷ πρὸς τὴν δημοσίαν τέλεσιν ταύτης ὀρισμένῳ οἰκοδομήματι οὐδὲν ἔχουσι τὸ κοινὸν πρὸς τὸ δίκαιον τῆς ἀσυλίας *in specie sic dicta*, ἀλλὰ δικαιολογοῦνται πληρέστατα ἐκ τῆς ἱερότητος τῶν ναῶν, ἐν οἷς ἀνάγκη νὰ παραλείπηται πᾶν τὸ ἀπᾶλλον πρὸς τὴν σεμνότητα καὶ ἱερότητα αὐτῶν.

αὐστριακοῦ κογκροδάτου ἐδέξατο ὅτι ἀναγκαία ἐστὶν ἡ ἐξακολούθησις τῆς ἰσχύος τοῦ δικαίου τῆς ἀσυλίας, ἂν μὴ τοῦτο παραβλάπη τὴν δημοσίαν ἀσφάλειαν: »*Ut honoretur domus Dei, qui est Rex Regum et Dominus dominantium, sacrorum templorum immunitas servabitur, in quantum id publica securitas et ea, quae iustitia exigit, fieri sinant*«. Οὕτω καὶ τὸ ἄρθρον 10 τοῦ ἀπὸ 1862 κογκροδάτου μετὰ τῆς δημοκρατίας τοῦ Ἰσημερινοῦ (Ecuador). Ἐν Ἰταλίᾳ κατὰ τὸ ἄρθρον 7 τοῦ ἀπὸ 13 Μαΐου 1871 νόμου: »*Nessuno ufficiale della pubblica autorità ed agente della forza pubblica può, per esercitare atti del proprio ufficio, introdursi nei palazzi e luoghi di abituale residenza o temporaria dimora del Sommo pontefice o nei quali si trovi radunato un concilave o un concilio ecumenico, se non autorizzato dal Sommo Pontefice, dal Conclave o dal Concilio*« (πρὸβλ. καὶ ἄρθρον 8) δύναται ἐνίοτε ἐμμέσως νὰ προκύψῃ οἷον καὶ διὰ τοῦ δικαίου τῆς ἀσυλίας ἀποτέλεσμα· σκοπὸν ἐν τούτοις ἔχει ἡ διάταξις αὕτη νὰ καταδείξῃ τὴν ὑπάτιν ἐν τῇ ῥωμαϊκῇ ἐκκλησίᾳ ἀρχὴν ὡς ἀπρόσβλητον καὶ ἀνεξέλεγκτον. Πρὸβλ. *Scaduto, Guarentigie pontificie, Torino 1884 σ. 157.*

38) Ποιν. δικον. ἄρθ. 223.

39) Πολιτ. δικονομ. ἄρθ. 1006².

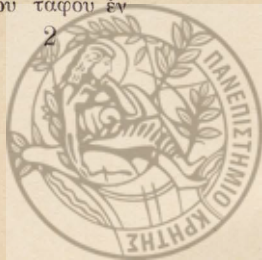
§ 2.

ΤΟΠΟΙ ΑΣΥΛΙΑΣ

Τόποι ασυλίας εισί, 1) πάντες οί ναοί, 1) και οί ἐν μοναῖς ἄρα 2)

1) Κατὰ τὸ κανονικὸν δίκαιον τῆς ῥωμαϊκῆς ἐκκλησίας τόποι ασυλίας εισί πάντες οί ναοί και πρὸ τῆς καθιερώσεως (*consecratio*) αὐτῶν (ῥα c. 9 (Γρηγορίου τοῦ Θ' ἔτ. 1234) *de immunit. eccl.* III. 49, *Avanzini-Pennacchi* σ. 661 ἐπ., *Ferraris* σ. 173 *art.* II. N. 2. ἐπ.). Ὡσαύτως και ὁ πρὸς ἔγερσιν τοῦ ναοῦ ὠρισμένος χῶρος εἰ ἐτέθη ἤδη ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου ὁ θεμέλιος λίθος και ὁ σταυρὸς πρὸς δήλωσιν τοῦ διὰ τὸ θυσιαστήριον και τὸ *atrium* τόπου (πρβλ. *Schmalzgrueber* N. 114, *Avanzini-Pennacchi* σ. 662). Εἰσὶ δ' οί ναοὶ τόποι ασυλίας και ἂν τελῶσιν ὑπὸ τὴν ποιήν τῆς ἀπαγορεύσεως ὡς και ἂν ἐμάνθησαν (ῥα *Fagnan.* ad c. 9. X. N. 11-13, *Schmalzgrueber* N. 219 ἐπ., *Reiffenstuel* N. 28, *Ferraris* N. 6, *Avanzini-Pennacchi* σ. 660 ἐπ., *Bindschedler* σ. 21) ἢ κατεστράφησαν, εἰ μὴ ἐγένετο ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου *excommunicatio* αὐτῶν. Τόποι ασυλίας εισὶ ὡσαύτως και τὰ πρὸς δημοσίαν τέλεισιν τῆς θείας λατρείας εὐκτήρια και ἐν ιδιωτικοῖς ἔτι οἴκοις ὑπάρχοντα (πρβλ. *Ferraris* N. 30). Κατὰ τινας δὲ (πρβλ. *Schmalzgrueber* N. 131, *Reiffenstuel* N. 42, *Avanzini-Pennacchi* σ. 667, v. *Scherer* II. σ. 642 σημ. 70) και οί ἀδεία τοῦ ἐπισκόπου ἰδρυθέντες ιδιωτικοὶ εὐκτήριοι οἴκοι. Τὰ ἄρθρα 2 και 3 τοῦ ἀπὸ 1737 ἰσπανικοῦ κογκορδάτου ὥρισαν ὅτι τόποι ασυλίας οὐκ εισὶ οί ναοὶ ἐν οἷς δὲν φυλάσσεται τὸ *sacramentum* (πρβλ. *Nussi* σ. 57. 58). Ἐτι μᾶλλον περιώρισε τοὺς τόπους τῆς ασυλίας τὸ ἄρθρον 2 τοῦ ἀπὸ 1741 κογκορδάτου μετὰ τοῦ βασιλείου ἀμφοτέρων τῶν Σικελιῶν. Ἐν Αὐστρίᾳ διὰ τοῦ ἀπὸ 15 Σεπτεμβρίου 1775 νόμου ὠρίσθησαν ὡς τόποι ασυλίας μόνον οί ναοὶ ἐν οἷς διαφυλάσσεται ἡ ἀγία μετάληψις.

2) Κατὰ τὸ κανονικὸν δίκαιον τῆς ῥωμαϊκῆς ἐκκλησίας τόποι ασυλίας εισὶ ὡσαύτως τὰ μοναστήρια (ῥα c. 21 C. XVII. qu. 4, *Ferraris* N. 22 και *Avanzini-Pennacchi* σ. 670). Κατὰ τὰς μεσαιωνικὰς νομικὰς συλλογὰς τῆς μεσημβρινῆς Γερμανίας τὰς ποιουμένας μνειάν τοῦ δικαίου τῆς ασυλίας (πρβλ. *Schwabenspiegel* ed. *Lassberg* art. 329, *Stadt und Landrechtsbuch* τοῦ Φρκαίσιγγης Ρουπρέχτου c. 209 και ἄρθρον 13 τοῦ ἀπὸ 1276 δικαίου τῆς πόλεως Αὐγούστης) τόποι ασυλίας εισὶ μόνον οί ναοὶ και τὰ κοιμητήρια, οὐχὶ δὲ και τὰ μοναστήρια. Ἄλλ' ὑπὸ κοσμικῶν ἡγεμόνων ὠρίσθησαν ὡς τόποι ασυλίας ἐν Γερμανίᾳ κατὰ τὸν μεσαῖονα και τὰ μοναστήρια. Τοιαῦτα προνόμια ἐδόθησαν ὑπὸ Φρειδερίκου τοῦ Α' τῷ 1188 τοῖς τοῦ χοροῦ (*Chorherren*) τοῦ ἐν Γοσλάρη ναοῦ, ὑπὸ Φρειδερίκου τοῦ Β' τῷ 1228 τῷ μοναστηρίῳ τοῦ ἀγίου τάφου ἐν

καὶ κοιμητηρίου. 3)

2) Τὰ οἰκήματα, οἱ κῆποι, αἱ αὐλαί, οἱ λουτρῶνες καὶ αἱ στοαί, αἱ εὐρισκόμενα ἐν τῷ χώρῳ τῷ μεταξὺ τοῦ ναοῦ καὶ τῶν ἔξωτερι-

Σπειρά, ὑπὸ Ἐρρίκου τοῦ Ζ' τῷ 1225 τῷ ἐν Νυρεμβέργῃ μοναστηρίῳ (Schottenkloster), ὑπὸ Ἐρρίκου τοῦ ἐκλέκτορος τοῦ ἡρηνικοῦ παλατινάτου καὶ δυνάδος τῆς Βαυαρίας τῷ 1335 τῷ ἐν Sossau τοῦ Straubing μοναστηρίῳ εἰς ὃ ἡ σύζυγος αὐτοῦ ὁσάκις ἀπήρχετο εἰς Ῥατισβόνην ἐσυνείθιζε νὰ ἀναπαύηται (πρβλ. Monumenta Boica XIV. 59, Pfeffinger Vitriarius illustratos III. 1267, Moser Deutsches Staatsrecht V. 288, Heineccius Antiqu. Goslar. lib. II. 185, Myler Tract. de asylo iure c. 6. Οὐχὶ ὀρθῶς δέχεται ὁ Hinschius IV. 393 N. 8 ὅτι τῷ 1392 ὑπὸ τοῦ βασιλέως Wenzel παρεχωρήθη τῷ Stift Reichenau προνόμιον ἀσυλίας. Ὅρα Myler c. VI. N. 8 καὶ Bindschedler σ. 27 σημ. 2 καὶ σ. 73 σημ. 3). Ἡ κατοχὴ τοιοῦτου προνομίου (Freiheitsbrief) ἐκέκτητο διὰ τὰ μοναστήρια μεγίστην σπουδαιότητα, ἅτε δυναμένων τούτων ἐν ἔριδι πρὸς τὴν πολιτικὴν ἀρχὴν περὶ τῆς ἐκδόσεως τῶν προσφύγων νὰ ἀποδείξωσιν ἐγγράφως τὰ ἑαυτῶν προνόμια, ἅτινα ἐδύνατο νὰ ἐπικαλέσωνται καὶ οἱ αὐτόσε προσφυγόντες. Οὕτω ληστής ὑπὸ τῆς πολιτικῆς ἀρχῆς ἐκβληθεὶς τῆς ἐν Νυρεμβέργῃ Abtei Hirschau εἰς ἣν εἶχε προσφύγη καὶ ἡ ἐδόθη τὸ δίκαιον τῆς ἀσυλίας αὐθις τῷ 1495 ὑπὸ Μαξιμιλιανοῦ τοῦ Α' ὡς πρὸς τὰ δύο μοναστηριακὰ αὐτῆς κτίρια καὶ τὸ ἐν τῷ μέσῳ τούτων κείμενον ξενοδοχεῖον (πρβλ. Moser αὐτ. 290), ἐπεκαλέσατο τὸ προνόμιον τοῦτο ἀποδείξας δι' ἐγγράφων ὅτι ὁ τόπος οὗτος ἦν ἄσυλον εἰς ὃ πλεῖστοι εἶχον καταφύγη· κατ' ἀκολουθίαν δὲ τῆς ἀποδείξεως ταύτης ἐπέτρεψε τὸ δικαστήριον τὴν εἰς τὸ ἄσυλον τοῦτο ἐπάνοδον αὐτοῦ (πρβλ. Besold Documenta monast. Hirs. σ. 611 ἐπ.). Ὅτι δ' ἄδεια τοιαύτης ἐπάνοδου εἰς τοὺς τόπους τῆς ἀσυλίας οὐκ ἦν τι ἄθες, ὅρα ἄρθρ. 187 τοῦ Stadtrecht τῆς Βαυβέργης (Reyseher Sammlung altwürttembergischer Statutar-Rechte σ. 104). Ἐν Αὐστρίᾳ διὰ τοῦ ἀπὸ 12 Ἰανουαρίου 1645 διατάγματος (Cod. Austr. I. 637) ἐπαύσαντο ἀναγνωριζόμενοι ὡς τόποι ἀσυλίας οἱ μοναστηριακοὶ ναοὶ τῆς πόλεως Βιέννης.

3) Κατὰ τὸ κανονικὸν δίκαιον τῆς ῥωμαϊκῆς ἐκκλησίας τόποι ἀσυλίας εἰσὶ τὰ κοιμητήρια καὶ μὴ συνδεόμενα μετὰ τῶν ναῶν (ὅρα c. 5 (Λουκίου τοῦ Γ') X III. 49, Ferraris N. 8, Avanzini-Pennacchi σ. 669 ἐπ.). Περὶ τοῦ ὑπολογισμοῦ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν βημάτων ἂν τὸ κοιμητήριον κεῖται παρὰ τῷ ναῷ, πρβλ. Reiffenstuel N. 33. Οὐχὶ ὀρθῶς ἀρνεῖται ὅτι τὰ κοιμητήρια ἦσαν τόποι ἀσυλίας ὁ Sarpi, alias Patris Pauli Servitae De iure asylo lib. sing. Venet. 1677 σ. 91 ἐπ. Καὶ κατὰ τὸ Γερμανικὸν δίκαιον ἦσαν τὰ κοιμητήρια τόποι ἀσυλίας (ὅρα λ. γ. Schwabenspiegel ἄρθρ. 205 § § 1 καὶ 4, τὰ ἀπὸ 1221 statuta Sancti Prothasii (ἐλβετικῆς τοπαρχίας Οὐάδου), γλῶσσαν εἰς τὸ ἄρθρον 9 τοῦ Σαξονικοῦ Weichbildrecht ἐκδ. Daniels καὶ Gruben, Berlin 1858 σ. 226, His Das Strafrecht der Friesen im Mittelalter, Leipzig 1901 σ. 134 καὶ σ. 206). Ὡσαύτως ἐν Ἑλβετίᾳ. Ὅρα His αὐτ. καὶ Bindschedler σ. 41.

κῶν θυρῶν πρὸς τοὺς δημοσίους τόπους. 4) Ὁρίσθη δὲ τοσοῦτον

4) Πρὸς τὴν ἀπὸ 23 Μαρτίου 431 διάταξιν τῶν αὐτοκρατόρων Θεοδοσίου τοῦ Β' καὶ Οὐαλεντινιανοῦ τοῦ Γ' τὴν περιεχομένην ἐν τῷ νόμ. 3 πρ. τοῦ Ἰουστιν. Κώδ. 1. 12. Ἐν τῷ δυτικῷ ῥωμαϊκῷ κράτει εἶχεν ὀρισθῆ διὰ τῆς ἀπὸ 419 διατάξεως ὡς προσφυγεῖον ὁ ναὸς καὶ ἔκτασις πενήτηντα βημάτων ἀπὸ τῆς τούτου θύρας. Κατὰ τὴν *lex Vis. VI. tit. V. 16, IX. tit. II. 3* καὶ *tit. III. 2* ἡ ἀσυλία περιλαμβάνει περιφέρειαν τριάκοντα βημάτων περὶ τὸν ναόν. Κατὰ τὸ c. 14 τῆς *decretio* τοῦ Λοθαρίου (*Lex Sal. ἔκδ. Behrend σ. 103*) προαύλιον ἐλογίζετο ἡ ἔκτασις ἡμίσεος πλῆθους περὶ τὸν ναόν. Πρὸς τὸ καν. 10 τῆς *ib' συν. Τολήτου ἔτ. 681*. Κατὰ τὸ κανονικὸν δίκαιον τῆς ῥωμαϊκῆς ἐκκλησίας τόποι ἀσυλίας εἰσὶν ὡσαύτως α') καὶ ἡ περὶ τὸν ναὸν περιφέρεια τεσσαράκοντα μὲν βημάτων (*passus ecclesiastici*) ἐπὶ μειζόνων, τριάκοντα δὲ ἐπὶ ἐλασσόνων ναῶν. c. 6 (πρὸς τοὺς ἐπισκόπους Γαλατίας ἀπὸ 1059 ἐπιστολὴ Νικολάου τοῦ Β') *C. XVII. qu. 4*: »*De confiniis coemeteriorum... statuimus ita: ut maior ecclesia per circuitum LX passus habeat, capellae vero sive minores ecclesiae XXX. Qui autem confinium eorum infringere tentaverit vel personam hominis aut bona eius inde abstraxerit, nisi publicus latro fuerit, quousque emendet et quod rapuerit, reddat, excommunicetur*«. Ὅρα Sauer *Symbolik des Kirchengebäudes und seiner Ausstattung in der Auffassung des Mittelalters, Freiburg i Br. 1902 σ. 126*). Ἄλλ' ἡ διάταξις αὕτη ἤδη λίαν ἐνωρίς περιέστη εἰς ἀρησιάν (ὄρα *Sarpi σ. 86 ἑπ., Ferraris N. 19 ἑπ., Many σ. 102, Avanzini-Pennacchi σ. 666*). β') Τῶν ναῶν τὰ σκευοφυλάκεια (*sacristiae*), αἱ αὐλαί, αἱ στοαὶ καὶ τὰ κωδωνοστάσια (πρὸς τὸν *Fagnan. ad c. 9. X cit. N. 15* καὶ *Avanzini-Pennacchi σ. 663 ἑπ.*). γ') Αἱ κατοικίαι τῶν ἐπισκόπων (ὄρα c. 36 *C. XVII. qu. 4*, καν. 1 τῆς α' ἐθνικ. συνόδου Ἀυρηλίας ἔτ. 511, καν. 10 τῆς *ib' συν. Τολήτου ἔτ. 681, Many σ. 103* καὶ *v. Scherer II. σ. 642 σημ. 70*). Ἔρις ὑπάρχει εἰς τόποι ἀσυλίας εἰς καὶ αἱ ἐκτὸς τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐπαρχίας κατοικίαι τῶν ἐπισκόπων (πρὸς τὸν *Fagnan. N. 29, Schmalzgrueber N. 137* καὶ *Ferraris N. 71*), ὡς καὶ αἱ κατοικίαι τῶν μὴ ἐπισκόπων ὄντων καρδινάλιων (*Fagnan. N. 32, Schmalzgrueber N. 139, Reiffenstuel N. 53 adnot. LVIII. τῆς ἐκδόσεως τοῦ Pelletier, V. σ. 719, Ferraris N. 71* καὶ *Avanzini-Pennacchi σ. 672*). Τόποι ἀσυλίας ἐλογίσθησαν ἔτι καὶ οἱ ἐν ταῖς ὁδοῖς σταυροὶ (ὄρα καν. 29 καὶ 30 τῆς συν. Κλερμοντίου ἔτ. 1095 παρὰ *Mansi XX. 818*). Ὑπὸ κοσμικῶν τέλος ἡγεμόνων ἀπενεμήθη κατὰ τὸν μεσαιῶνα ἐν τῇ δύσει τὸ δίκαιον τῆς ἀσυλίας καὶ πόλεσιν, ὡς τῇ Βάρμη (*Grimm Weisthümer III. 11*), τῇ Λαυσόνῃ (*Lausanne*) (αὐτ. V. 2), τῇ Τυβίγγῃ (*Senkenberg Selecta iuris, II. 239*), τῇ Νευενβουργ ἐν Βυρτεμβέργῃ (*Myler σ. 52 ἑπ.*), τῇ Φριδβέργῃ ἐν Βαυαρίᾳ εἰς ἣν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ κατέφευγον οἱ ἀπὸ Ἀυγούστης (*Sebastian Münster Kosmographie*), τῇ Ρεϋτλίγγῃ ἐν Βυρτεμβέργῃ καὶ τῇ ἡμίσειαν ὥραν ταύτης ἀπεχούσῃ Pfullingen (*Lünig, Reichsarchiv P. spec. X. 313, Moser σ. 289, Myler σ. 51, Frauenstädt Blutrache und Todtschlagssühne im deutschen Mittelalter, Leipzig 1881 σ. 57*), τῇ Βεαφούρτ ἐν Λουξεμβούργῳ (*Hardt, Luxemburger Weisthümer σ. 65*); τῇ κωμοπόλει Istein

εὐρὺς χῶρος πρὸς ἀποφυγὴν τῆς ἀσεβείας τοῦ ἐσθίειν, πίνειν, καθεύδειν ἢ παννυχίζειν ἐν αὐτῷ τῷ ναῷ τοὺς πρόσφυγας.⁵⁾ Καὶ διὰ τοῦ ἀπὸ Μαρτίου 1343 αὐτοκρατορικοῦ προστάγματος⁶⁾ ὥρισθη ὅτι οἱ πρόσφυγες ὀφείλουσι νὰ παραμένωσιν ἐν τοῖς τεταγμένοις τόποις τῶν προσφυγείων καὶ μὴ εἰσέρχωνται διὰ δειλίαν εἰς τὸν ναόν, διότι τοῦτο θὰ ἀπετέλει ἀθέτησιν καὶ ἀνατροπὴν τῶν κανόνων καὶ νόμων καὶ θὰ παρεκώλυε τὴν ἀτάραχον καὶ ἀσύγχυτον τέλεσιν τῶν ἱεροπραξιῶν.

3) Κατὰ τὴν ἀπὸ 430 διάταξιν τοῦ αὐτοκράτορος Οὐαλεντινιανοῦ τὴν μὴ περιληφθεῖσαν ἐν τῷ Θεοδοσιανῷ κώδικι καὶ οὐχὶ ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἰσχύσασαν δὲν ἐπετρέπετο ἡ σύλληψις τοῦ ἐνόχου ὄν

ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Ῥήνου ἀρκτικῶς τῆς Βασιλείας (Grimm VI. 378). Τόποι ἀσυλίας ἦσαν ἐν τῇ δύσει καὶ τινες ἰδιωτικοὶ οἴκοι οὕτως ἐν τῇ ἐν κἀτῷ Αὐστρία Kirchberg ὑπῆρχον τέσσαρες ἰδιωτικοὶ οἴκοι, ὧν οἱ οἰκοδεσπότες ὄφειλον κατὰ τὰς ἐορτὰς μετὰ τὴν λῆξιν τῆς θείας λατρείας νὰ ἔχωσιν ἀναπεπταμένας τὰς ἑαυτῶν θύρας τοῖς πρόσφυξι, μὴ πράττοντες δὲ τοῦτο καὶ γινόμενοι οὕτω αἴτιοι τῆς συλλήψεως τῶν προσφύγων ὄφειλον νὰ ἀποκαταστήσωσι τούτοις τὴν ζημίαν. Πρὸβλ. Kaltenbäck Bergtaidinge Wien (1846, 47) N. 95, 21. Τόποι ἀσυλίας ἦσαν δέκα χωρικῶν οἰκίαι ἐν Mockstadt ἐν τῷ νῦν μεγάλῳ δονκάτῳ τῆς Ἀσσίας-Δαρμιστάτης, πρὸβλ. Grimm III. 437), τὸ κτίριον τοῦ δικαστηρίου Wilpartswiesen ἐν Queich (αὐτ. V. 558), ὁ οἶκος τοῦ ἐν Cönen (Obermosel) ἐκκλησιάρχου, τὸ νοσοκομεῖον, ὁ οἶκος τοῦ ἐφημερίου καὶ ὁ οἶκος »zum Storch« ἐν Echternach (Hardt Luxemburg. Weisth. σ. 171 ἐπ.), ἡ Fischmarkt ἐν τῇ κατὰ τὸν μέλανα δρυμὸν Φρεϊβούργῃ (Grimm I. 359), ὁ ἐν Νυρεμβέργῃ Heilsbronner Hof, ὁ ἐν Στρασβούργῳ Bruderhof, ὁ ἐν Βασιλείᾳ Seidenhof (Myler σ. 56), ἡ πρὸ τοῦ ἐν Σπείρα καθεδρικοῦ ναοῦ Schwabenschüssel (Lehmann Speierische Chronik, I. 4), τὸ ἐν κἀτῷ Αὐστρία ἀνάκτορον Kranichberg (Oestr. Bergtaidinge, I. 497). Τόποι ἀσυλίας ὑπῆρξαν καὶ τινὰ ἐν ἐλβετικοῖς κατηλείοις ἐδώλια (Freibänke) ὡς τὸ ἐν Brunnen Adler καὶ ὁ ὀπίσθιος θαλαμίσκος ἐν τῷ κατηλείῳ zur Gans ἐν Altstetten (Osenbrüggen Studien σ. 13). Ὁ κατὰ τὴν διήμερον ἐτησίαν πανηγύριν ἐν Zülpich προσφεύγων ὑπὸ τὴν ἐν τῇ ἀγορᾷ στηθεῖσαν σημαίαν τοῦ ἀρχιεπισκόπου Κολωνίας, ὑπ' οὐδενὸς ἐδύνατο νὰ συλληφθῆ, μέχρι τῆς κατὰ τὴν δευτέραν ἡμέραν τῆς πανηγύρεως δύσεως τοῦ ἡλίου (Grimm VI. 680). Τόπος ἀσυλίας ἦν καὶ ἡ ἐν Bochold τῆς Οὐεστφαλίας ἀγορά. Ὅρα Wigan Archiv für Geschichte und Alterthumskunde Westphalens, II. 339.

5) Ὅρα νόμ. 3 §§ 1 καὶ 2. Ἰουστιν. Κώδ. 1. 12, Σύνοψ. Βασιλικῶν στοιχ. Π. XXXIII. 1, Πρῶτον νόμον (Prohir. auctum) XXXIX. 242, Βαλσαμ. εἰς καν. ξδ' (ογ') Καρθαγένης ἐν Συντ. Γ' 471 καὶ Ματθ. Βλασταρ. αὐτ. ΣΤ' σ. 264.

6) Α. Ρ. τόμ. Α' σ. 232-333.

συνόδευεν ἐπίσκοπος, πρεσβύτερος ἢ διάκονος, ⁷⁾ διότι οἱ κληρικοὶ οὗτοι συνιστᾶσι τὴν ἐκκλησίαν.

§ 3.

ΤΙΝΕΣ ΔΕΝ ΑΠΟΛΑΥΟΥΣΙ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ
ΤΗΣ ΑΣΥΛΙΑΣ

Τοῦ δικαίου τῆς ἀσυλίας ἀπολαύουσιν ἐξαιρουμένων τῶν Ἰουδαίων, καίπερ δηλούντων ὅτι ἀποδέχονται τὴν ὁμολογίαν τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας ¹⁾ (ἅτε τῆς τοιαύτης δηλώσεως λογιζομένης ὅτι γίνεται πρὸς ἀποφυγὴν τῆς κατηγορίας ἢ τοῦ χρέους), καὶ τῶν αἰρετικῶν (*christianae fidei violatores*), ²⁾ πάντες οἱ χριστιανοὶ οὐ

7) *Constit. Sirmond. XXI. (Haenel Corpus legum ab imp. rom. ante Iustinian. latarum quae extra constitutionum codices supersunt, Lips. 1857 σ. 241): »de obnoxiiis... qui ambulaverint cum episcopo vel cum presbytero vel etiam diacono... nullo pacto eo retineri vel adduci iubemus, quoniam in sacerdotibus ecclesia constat«.* Καὶ ἐν τῇ ῥωμαϊκῇ ἐκκλησίᾳ τινὲς τῶν ἐρμηνευτῶν τοῦ κανονικοῦ δικαίου ἐδέξαντο ἐκτεινόμενον τὸ δίκαιον τῆς ἀσυλίας καὶ ὑπὲρ τοῦ καταφυγόντος παρὰ τὸ πλευρὸν τοῦ φέροντος τὴν ἁγίαν μετάληψιν ἱερέως, ὡς καὶ εἰς λιτανεῖαν καθ' ἣν φέρεται αὕτη (ὄρα Κ. Μ. Ῥάλλη Περὶ τῶν λιτανειῶν κατὰ τὸ κανονικὸν δίκαιον τῆς ὀρθοδόξου ἀνατολικῆς ἐκκλησίας, ἐν Ἀθήναις 1910 σ. 11 σημ. 11), ἅτε τοῦ Χριστοῦ διὰ τῆς ἑαυτοῦ παρουσίας ἁγιάζοντος πάντα τόπον. Ἄλλ' ἢ τοιαύτη ἀσυλία δὲν ἐξετείνεται καὶ ἐπὶ τὸν ἐν εἰρᾷ κατὰ δίκον, ὅστις ἔφερεν ὁ ἱερεὺς τὴν ἁγίαν μετάληψιν ὡς καὶ ἐπὶ πάντα καθόλου μεταλαμβάνοντα τῆς θείας κοινωνίας. Πρβλ. *Schmalzgrueber N. 143, Reiffenstuel N. 48 καὶ Ferraris N. 27.*

1) Τοῦναντίον κατὰ τὸ κανονικὸν δίκαιον τῆς ῥωμαϊκῆς ἐκκλησίας τοῦ δικαίου τῆς ἀσυλίας ἀπολαύουσι καὶ οἱ μὴ χριστιανοί, ὡς οἱ ἔθνη καὶ οἱ Ἰουδαῖοι. Πρβλ. *Fagnan. ad c. 9 X cit. N. 59, Schmalzgrueber N. 160, Reiffenstuel N. 77, Avanzini-Pennacchi σ. 678 καὶ Ferraris N. 137.*

2) Νεωφ. λζ' Ἰουστινιανοῦ ἔτ. 535 *de Africana ecclesia*. Τοῦναντίον κατὰ τοὺς ἐρμηνευτὰς τοῦ κανονικοῦ δικαίου τῆς ῥωμαϊκῆς ἐκκλησίας, οἱ αἰρετικοὶ

μόνον οἱ λαϊκοί, ³⁾ ἐλεύθεροί τε καὶ δοῦλοι, ⁴⁾ ἀλλὰ καὶ οἱ κληρικοί ⁵⁾ καὶ οἱ μοναχοί, ⁶⁾

1) οἱ διαπραζάμενοι ποινικὰ ἀδικήματα εἴτε καταδικασθέντες ἤδη εἴτε μὴ, εἴτε διέφυγον τὴν σύλληψιν αὐτῶν διὰ τῆς φυγῆς ἢ ἀπέδρασαν ἐκ τῆς προφυλακίσεως ἢ καὶ ἐκ τῆς εἰρκτῆς ἐν ἧ ἤρξαντο ἀποτίνοντες τὴν ἑαυτῶν ποινὴν. ⁷⁾ Οἱ φέροντες μεθ' ἑαυτῶν ὅπλα εἰς τὸν ναὸν καὶ ἀρνούμενοι νάποθέσωσι ταῦτα, καίπερ πρὸς τοῦτο

ἀπολαύουσι τοῦ δικαίου τῆς ἀσυλίας, εἰ μὴ κατέφυγον εἰς τὸ ἄσυλον καταδιωκόμενοι διὰ τὴν αἴρεσιν αὐτῶν. Ἡ § 3 τῆς ἀπὸ 24 Μαΐου 1591 διατάξεως »Cum alias« Γρηγορίου τοῦ ΙΔ' (Bull. Taurin. IX. 426) ἀποκλείει ἀπολύτως τὴν *haeresis rei*. Ἄλλ' οἱ ἐρμηνευταὶ τοῦ κανονικοῦ δικαίου περιορίζουσι τοῦτο μόνον ὡς πρὸς τὴν ἀνάκρισιν καὶ τὸν κολασμὸν τῆς αἰρέσεως. Πρὸβλ. Schmalzgrueber N. 157, Reiffenstuel N. 80, Ferraris N. 139 καὶ Avanzini-Pennacchi σ. 678.

3) Κατὰ τὸ κανονικὸν δίκαιον τῆς ῥωμαϊκῆς ἐκκλησίας τοῦ δικαίου τῆς ἀσυλίας ἀπολαύουσι πάντες οἱ καθολικοὶ λαϊκοὶ καὶ *nominatim* ἀπηγορευμένοι ἢ ἀφωρισμένοι ὄντες. Πρὸβλ. Schmalzgrueber N. 155, Reiffenstuel N. 55, Ferraris N. 137 καὶ Avanzini-Pennacchi σ. 678.

4) Κατὰ τὸν ἀπὸ 432 νόμον (νόμ. 5 Θεοδοσ. Κωδ. 9. 45) οἱ κληρικοὶ ὀφείλουσιν ἐντὸς μιᾶς ἡμέρας νὰ γνωρίσωσι τοῖς κυρίοις τὴν εἰς τὸ ἄσυλον ἄνευ ὄπλων προσφυγὴν τῶν δούλων αὐτῶν, παραδῶσι δὲ τούτους ἐκεῖνοις, συγγνώμην ὑποσχομένοις. Οὕτω καὶ τὸ ὀστρογοθικὸν δίκαιον. Ὅρα ed. Theodoric. § 71.

5) Τινὲς τῶν τοῦ κανονικοῦ δικαίου τῆς ῥωμαϊκῆς ἐκκλησίας ἐρμηνευτῶν τὴν μνημονευθεῖσαν διάταξιν Γρηγορίου τοῦ ΙΔ' ἐν ἧ γίνεται λόγος μόνον περὶ λαϊκῶν ἐπικαλούμενοι (πρὸβλ. Schmalzgrueber N. 164, Reiffenstuel N. 58) ἐδέχοντο ὅτι τοῦ δικαίου τούτου δὲν ἀπολαύουσιν οἱ κληρικοὶ ἀλλ' ἡ *congregatio episcoporum et immun.* (πρὸβλ. Ferraris N. 132) ὡς καὶ αἱ διατάξεις Κλήμεντος τοῦ ΙΒ' καὶ Βενεδίκτου τοῦ ΙΔ' § 6 (πρὸβλ. Avanzini-Pennacchi σ. 674, v. Scherer II. σ. 641 σημ. 65) ἀπεφάνησαν ὅτι καὶ οὗτοι ἀπολαύουσι τούτου.

6) Τὸ παρὰ τοῖς ἀρχαιοτέροις ἐρμηνευταῖς τοῦ κανονικοῦ δικαίου τῆς ῥωμαϊκῆς ἐκκλησίας (ὄρα Reiffenstuel N. 73) ἀμφισβητούμενον ζήτημα, ἂν οἱ μοναχοί, ἐν σχέσει μάλιστα πρὸς τοὺς ἑαυτῶν προϊσταμένους ἀπέλανον τοῦ δικαίου τῆς ἀσυλίας ἐλύθη καταφατικῶς ὑπὸ τῆς ῥωμαϊκῆς πρακτικῆς. Πρὸβλ. Ferraris N. 133 ἐπ., Avanzini-Pennacchi σ. 675 καὶ § 7 τῆς διατάξεως Βενεδίκτου τοῦ ΙΔ'.

7) Οὕτω καὶ ἐν τῇ ῥωμαϊκῇ ἐκκλησίᾳ. Πρὸβλ. τὰς ἀποφάσεις τῆς *congreg. immunit.* παρὰ Ferraris N. 145. 149. 151. 152. Κατὰ τὴν νομοθεσίαν τῶν Καρολιδῶν δὲν ἀπέλανον τοῦ δικαίου τῆς ἀσυλίας οἱ εἰς θάνατον καταδικασθέντες. Cap. Haristall. ἔτ. 779 c. 8 (Boret. I. 48): »Ut homicidas aut caeteros reos, qui legibus mori debent, si ad ecclesiam confugerint, non excusentur,

νουθετηθέντες ὑπὸ τοῦ κλήρου, στεροῦνται τοῦ δικαίου τῆς ἀσυλίας ἐκβαλλόμενοι τοῦ ναοῦ.⁸⁾

Ἄλλ' ἐκ τῶν διαπραξαμένων ποινικὰ ἀδικήματα στεροῦνται τοῦ δικαίου τῆς ἀσυλίας οἷδε·

neque eis ibidem victus detur», ὅρα καὶ lex Saxon. c. 24: »Capitis damnatus nusquam habeat pacem; si in ecclesiam confugerit, reddatur«. Ἡ γνώμη τοῦ Richthofen zur Lex Saxonum, Berlin 1868 σ. 193 καθ' ἣν ἡ ἀπὸ 596 διάταξις Ἰλδεβέρτου τοῦ Β' πρὸ ὀφθαλμῶν εἶχε μόνον τὸ θέμα τοῦ εἰς θάνατον καταδικασθέντος ἀπαγωγῆς, δὲν προκύπτει μετὰ βεβαιότητος ἐκ τοῦ κειμένου (πρβλ. Hinschius IV. σ. 386 σημ. 4). Συγγραφεῖς τινες (πρβλ. Rettberg Kirchengeschichte II. 748, Waitz Verfassungsgeschichte IV. 429, Usinger Forschungen zur lex Saxon. Berlin 1857 c. 20, Abegg ἐν Zeitschrift für Rechtsgeschichte VII. 269), ἐδέξαντο ὑπάρχουσαν ἀντίφρασιν τῆς μνημονευθείσης lex. Sax. c. 24 πρὸς τὸ c. 2 Capit. de partib. Saxon. ἔτ. 775-790 (Boret. I, 68): »Si quis confugium fecerit in ecclesiam nullus eum de ecclesia per violentiam expellere praesumat, sed pacem habeat usque dum ad placitum peaesentetur et propter honorem dei sanctorumque ecclesiae ipsius reverentiam concedatur ei vitā et omnia membra. Emendet autem causam in quantum potuerit et ei fuerit iudicatum: et sic ducatur ad praesentiam domni regis et ipse eum mittat, ubi clementiae ipsius placuerit«, διότι διὰ τούτου ἐδόθη τῷ δικαίῳ τῆς ἀσυλίας ἐν Σαξονίᾳ ὑπὲρ τοῦ Χριστιανισμοῦ μεΐζων ἔκτασις. Ἄλλὰ τοὺς τὴν γνώμην ταύτην δεχομένους συγγραφεῖς διέλαθεν ὅτι οὐδεμία γίγνεται ἐν τῷ νόμῳ τούτῳ μεία τῶν εἰς θάνατον καταδικασθέντων, ἐν ᾧ τούναντίον ἐν τῇ lex Saxon. ἀκριβῶς μόνον περὶ τούτων ἐστὶν ὁ λόγος (πρβλ. Hinschius IV. σ. 386). Δὲν ἐδέξατο δ' ἡ τῶν Καρολιδῶν νομοθεσία τὴν διάταξιν τοῦ κανόνος 39 τῆς συνόδου Μογουντίας ἔτ. 813 (Mansi XIV. 73) καθ' ἣν: »Reum confugientem ad ecclesiam nemo abstrahere audeat nec inde donare ad poenam vel ad mortem, ut honor dei et sanctorum eius conservetur, sed rectores ecclesiarum pacem et vitam ac membra eius obtinere studeant, tamen legitime componat, quod iniique fecit«. Ἐν Βαυαρίᾳ ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ 13' αἰῶνος οἱ κατάδικοι εἶτα δὲ καὶ οἱ λιποτάκται ἐστερηθήσαν τοῦ δικαίου τῆς ἀσυλίας. Πρβλ. Friedberg Die Gränzen zwischen Staat und Kirche σ. 248 N. 2. Κατὰ τὴν ἀπὸ 1435 Pfaffenachtung τῆς Μογουντίας οἱ εἰς θάνατον καταδικασθέντες κακοῦργοι ἐδύναντο νὰ ἐκβληθῶσι τοῦ ἀσύλου. Πρβλ. Würdtwein Subsidia diplom. XIII. 57, Hegel Verfassungsgeschichte von Mainz, Leipzig 1882 σ. 131.

8) Καὶ κατὰ τὴν lex Rom. Burg. II. § 4 οἱ δοῦλοι οἱ ἔνοπλοι εἰς τὸν ναὸν προσφεύγοντες ἀποδιώκονται ἐκείθεν. Ὁσαύτως κατὰ τὴν lex Vis. IX. tit. III. 1. 2-4, τοῦ δικαίου τῆς ἀσυλίας δὲν ἀπολαύουσιν οἱ ἐνόπλιος προσφυγόντες εἰς τὸν ναόν. Οὕτω καὶ ὁ Benedictus Levita III. 174.

α) οἱ παρθένων ἄρπαγες ἔν τε τῇ ἀνατολῇ κατὰ τὴν βυζαντιακὴν νομοθεσίαν⁹⁾ καὶ τῇ δύσει.¹⁰⁾

β) Οἱ μοιχοί.¹¹⁾

γ) Οἱ φονεῖς.¹²⁾ Τὴν διάταξιν τοῦ Ἰουστινιανείου δικαίου καθ' ἣν ἀποκλείονται τοῦ δικαίου τῆς ἀσυλίας φονεῖς, παρθένων ἄρπαγες καὶ μοιχοί, δὲν ἐπανέλαβεν ἡ ἐκλογή τῶν Ἰσαύρων, πιθανῶς δὲ διὰ τὴν σιγὴν ταύτης παρείχeto βραδύτερον ἀσυλία τοῖς φονεῦσιν. Καὶ ἐπανέλαβον μὲν εἴτα τὰ Βασιλικά¹³⁾ τὴν διάταξιν τοῦ Ἰουστινιανείου δικαίου τὴν ἀποκλείουσαν τούτους τῆς ἀσυλίας, ἀλλ' ἡ διάταξις αὕτη δὲν ἐτηρήθη ἔν τῇ πρακτικῇ. Ὁ αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος ὁ Πορφυ-

9) Ἰουστίν. Νεαρά λζ'. »*Confugas etiam, qui ad venerabiles ecclesias et earum fines convolare festinant et suae salutis prospicere, nulli penitus licere sacrilegis manibus ab his abstrahere, sed eos venerabilibus locis debita reverentia perpotiri, nisi tamen homicidae sint vel virginum raptores aut Christianae fidei violatores: illos etenim qui talia facinora committunt nullis esse dignos privilegiis quis non confiteatur? Cum non potest sacrosancta ecclesia et homines iniquos adiuvare et hominibus laesis suum adiutorium praestare.*» Πρὸβλ. ἔτι νεαρ. ιζ' κεφ. ζ' προοίμ.

10) Οὕτως ἔν τῇ δύσει κατὰ τὸ c. 4 τῆς μνημονευθείσης διατάξεως Ἰλδεθέροτου τοῦ Β' (Boret. capit. I. 15) τοὺς παρθένων ἄρπαγας ὄφειλεν ὁ ἐπίσκοπος νὰ ἐκδώσῃ· δὲν ἐπεβάλλετο ὁμως αὐτοῖς ἡ διὰ τὴν ἀπαγωγὴν ὀρισμένη ποινὴ τοῦ θανάτου, ἀλλ' ἡ τῆς ἐξορίας. Κατὰ τὴν lex Vis. III. tit. 2, οἱ εἰς τὸ ἄσυλον προσφεύγοντες ἄρπαγες παρθένων ὑποβάλλονται οὐχὶ τῇ ποινῇ τοῦ θανάτου, ἀλλὰ τῇ τῆς δουλείας. Κατὰ τὸν κανόνα § 2 τῆς α' συνόδου Αὐρηλίας ἡ ἀπαχθεῖσα ἅμα τῇ προσφυγῇ τοῦ ἀπαγωγέως εἰς τὸ ἄσυλον ἐλευθεροῦται καὶ παραδίδοται τῷ ἑαυτῆς πατρὶ, ὀφείλονται νὰ συγχωρήσῃ ταύτη. Ὁ δ' ἀπαγωγεὺς δὲν ὑποβάλλεται μὲν τῇ θανατικῇ ποινῇ, ἀλλὰ μὴ καταβάλλον ἀποζημιώσιν τῇ ἀπαχθείσῃ ἢ τῷ ἐξουσιαστῇ αὐτῆς καθίσταται δούλος.

11) Πρὸβλ. τὰς ἐν τῇ 1 σημειώσεις παρατομιάς. Κατὰ τὴν lex Vis. III. tit. 2 αἱ εἰς τὸ ἄσυλον προσφεύγουσαι μοιχαλίδες ἢ αἱ τελέσασαι γάμον μετὰ τοῦ ἑαυτῶν δούλου ἢ ἀτελευθέρου, ἀντὶ τῆς ποινῆς τοῦ διὰ πυρὸς θανάτου ὑποβάλλονται τῇ τῆς δουλείας.

12) Πρὸβλ. νεαρὰς Ἰουστινιαν. λγ' καὶ οζ' κεφ. ζ' πρ.

13) Βασιλ. κη', ΣΤ', Γ'. Τὸ ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Heimbach χωρίον ιβ', Ε'. Α' δὲν ἀνήκει τῷ γνησίῳ κειμένῳ τῶν Βασιλικῶν, ἀλλὰ ἐστὶ παρεμβλημα ληφθὲν ἐκ τοῦ Ἀθανασίου. Ὅρα ἔτι σύνοψιν Βασιλικ. στοιχ. Π. XXXIII. 3, Βαλσαμῶνα εἰς καν. κζ' Τρούλλου ἐν Συντ. Β' 538 καὶ Ματθ. Βλάσταριν αὐτ. ΣΤ' 264.

ρογέννητος διὰ τῆς ι' νεαρᾶς αὐτοῦ¹⁴⁾ τῆς ἐκδοθείσης μεταξύ τῶν ἐτῶν 945 καὶ 959 ἐπειράθη συμβιβασμὸν τοῦ νόμου καὶ τῆς ἀντιθέτου ταύτης πρακτικῆς, διακρινάς γνωστοὺς καὶ ἀγνώστους φονεῖς, καὶ ὄρισας ὅτι οὗτοι μὲν προσφεύγοντες ἐκ μεταμελείας εἰς τὸν ναὸν καὶ ἑξομολογούμενοι τὸ ὑπ' αὐτῶν διαπραχθὲν κακούργημα ἀπολαύουσι τῆς ἀσυλίας, ἐκεῖνοι δὲ ἀποπέμπονται τοῦ προσφυγείου καὶ ὑποβάλλονται τῇ ποινῇ τοῦ θανάτου, καθάπερ ἐκέλευε καὶ ὁ Μωσαϊκὸς νόμος.¹⁵⁾ Ἄλλὰ βραδύτερον διὰ τῆς ια' νεαρᾶς αὐτοῦ¹⁶⁾ ἀνήρесе τὴν προτέραν αὐτοῦ διάταξιν »τὸ αὐστηρὸν τῆς πρὸ ταύτης νομοθεσίας τῇ φιλανθρωπῶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν θεσμῶν ἐπιτιμήσει μεταβάλλοντες«, ὄρισας ὅτι ὁ εἰς τὸ προσφυγεῖον προσελθὼν φονεὺς ὀφείλει νὰ ἐκτελέσῃ ἐκεῖ μετάνοιαν, μεθ' ἣν ὑποβαλλόμενος ἀειφυγία ἀποπέμπεται τοῦ τόπου ἐν ᾧ ἐξετέλεσε τὸν φόνον καὶ ὡς ἄτιμος ἀποκλείεται παντὸς ἀξιώματος. Ἐκ προμελέτης δ' ἀποκτείνας κείρεται καὶ ἐγκλείεται ἐν μοναστηρίῳ καθ' ἅπαντα αὐτοῦ τὸν βίον, ἢ δ' οὐσία αὐτοῦ μερίζεται λαμβανόντων μέρος μὲν ταύτης τῶν κληρονόμων τοῦ φονευθέντος, μέρος δὲ τῆς συζύγου, τῶν τέκνων καὶ τῶν γονέων τοῦ φονέως, μέρος δὲ τοῦ μοναστηρίου, εἰ ἐκὼν περιεβλήθη τὸ μοναχικὸν σχῆμα. Ἡ νεαρὰ αὕτη ἦτις ἀπετέλεσε τὸ ἐν τῇ πρακτικῇ ἰσχύον δίκαιον,¹⁷⁾ ἠρμηνεύθη ὧδε: ὁ εἰς τὸ ἄσυλον προσφεύγων φονεὺς ὑποβάλλεται μόνον ἐκκλησιαστικῶ ἐπιτιμῶ καὶ ταῖς μνημονευθείσαις χρηματικαῖς ποιναῖς, οὐχὶ δὲ καὶ τῇ ποινῇ τοῦ θανάτου, ἣ ὑποβάλλεται ὁ εἰς τὸ ἄσυλον μὴ προσφυγὼν φονεὺς. Τὰς τῆς ια' νεαρᾶς Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου διατάξεις ταύτας μετερρῦθμισε τῶ 1166 ὁ αὐτοκράτωρ Μανουὴλ ὁ Κομνηνὸς διὰ τῆς ξη' νεαρᾶς αὐτοῦ ἕνεκα γενομένων ἀποπημάτων¹⁸⁾ ὄρισας ὅτι οἱ φονεῖς ἐν μὲν ταῖς ἐπαρχίαις συλλαμβάνονται καὶ δέ-

14) J. G. R. III. 270.

15) Ἔξοδος XXI. 14.

16) J. G. R. III. 271.

17) Πρὸβλ. τὰς παρατομπὰς ἐν Zachariae v. Lingenthal Novellae σ. 272 σμμ. 1, Πείραν ΞΣΤ' κδ'-κζ' καὶ Βασιλικ. γ', Ξ', ΝΘ' σχόλ. 2 καὶ 6.

18) Πρὸβλ. Βαλσαμ. εἰς καν. η' καὶ οδ' Βασιλείου τοῦ Μ. ἐν Συντ. Δ' σ. 115 ἐπ. καὶ 236 ἐπ.

σμοι ἀποστέλλονται εἰς Κωνσταντινούπολιν ἵνα τιμωρηθῶσιν ἐκεῖ κατὰ τὰς διατάξεις τῶν νόμων ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος ἢ τοῦ ἐπάρχου τῆς πρωτεύουσας, ἐν ταύτῃ δὲ προσφυγόντες εἰς τὸν ναὸν τῆς ἁγίας Σοφίας πέμπονται μετὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἐπιτιμίων ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος ἢ, τούτου ἀπόντος, ὑπὸ τοῦ ἐπάρχου εἰς ἐπαρχίαν πόρρω κειμένην τοῦ τόπου τῆς διαπράξεως τοῦ φόνου, ἵνα ἐκεῖ διάνύσωσι πάντα τὸν βίον αὐτῶν. Ἔργασάμενοι δὲ τὸν φόνον οὐ μόνον ἐκουσίως ἀλλὰ καὶ ἐκ μελέτης καθείργονται καθ' ἅπαντα αὐτῶν τὸν βίον, διότι δὲν ἀρμόζει νὰ ἔξαναγκάζονται εἰς ἀποδοχὴν τοῦ μοναχικοῦ σχήματος, μόνον δ' ἂν ἐκόντες βούλωνται λαβεῖν τοῦτο, ἐπιτρέπεται αὐτοῖς μετὰ προτέραν ἀκριβῆ ἐξέτασιν. Ὡς πρὸς τὰς εἰς τὴν οὐσίαν ἀφορώσας ποινὰς τῆς νεαρᾶς Κωνσταντινίου τοῦ Πορφυρογεννήτου οὐδὲν Μανουὴλ ὁ Κομνηνὸς ἐκαινοτόμησεν. Ἄλλὰ κατὰ τὸν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἀνδρονίκου τοῦ πρεσβυτέρου τῷ 1306 κυρωθέντα διὰ τῆς νεαρᾶς αὐτοῦ κς' κεφ. ε' συνοδικὸν τόμον¹⁹⁾ μερίζεται ἡ τοῦ φονέως οὐσία ἄλλως, μέρους

19) Ἀρμενοποῦλ. ζ', ΣΤ', ΣΤ'. Ἐν τῇ δύσει κατὰ τὴν *lex Vis. VI. tit. V.* 16 οἱ κληρικοὶ ὀφείλουσι νὰ ἐπιτρέψωσι τὴν ἐκ τοῦ ἀσύλου ἐξαγωγὴν τοῦ φονέως ᾧ ἐδόθη ἢ ὑπόσχεσις τῆς ἀπὸ τῆς θανατικῆς ποινῆς ἀπαλλαγῆς. Κατὰ τὴν *lex Rom. Burg. tit. II. § 5* οἱ εἰς τὸ ἄσυλον καταφυγόντες φονεῖς ἀπαλλάσσονται μὲν τῆς θανατικῆς ποινῆς, ἐπιδικάζεται δὲ τὸ ἥμισυ τῆς ἐαυτῶν οὐσίας τοῖς κληρονόμοις τοῦ ἀναιρεθέντος, τὸ δ' ἕτερον ἡμῶν τοῖς ἰδίοις αὐτοῦ κληρονόμοις. Κατὰ τὸν καν. 39 τῆς ἐθνικῆς συνόδου Ἐραοῦ ἐτ. 517: »*Servus reatu atrociores culpabilis, si ad ecclesiam confugerit, a corporalibus tantum supplicii excusetur. De capillis vero vel quocunque opere placuit a domino iuramenta non exigi*«. Αἱ λέξεις *de capillis* ἠρμηνεύθησαν ὑπὸ μὲν τοῦ Δουκαγγίου (ἐκδ. Henschel) s. v. *capilli* ὡδε: »*id est quin a dominis retraherentur in servitium, de tonsis ut in servis fieri solebat, capillis et ab iis operae imperarentur*«. Ἄλλ' ὀρθότερα ἐστὶν ἡ γνώμη τῶν δεχομένων τὴν ποινὴν τῆς κουρᾶς, ἧς συχνάκις γίνεται μνεῖα ὡς ποινῆς τῶν δούλων. Οὕτω λέγεται ἐν c. 16 τοῦ ἀπὸ 817 *Capit. Λουδοβίκου τοῦ Εὐσεβοῦς* (Pertz, *Monum. Leg. I.* 215): »*Et si servus fuerit,.... caput eius tondeatur*«, ἐν c. 11 τοῦ ἀπὸ 809 *Capit. Καρόλου τοῦ Μ.*: »*centum viginti ictus accipiat et insuper dimidium caput eius tondeatur*«. Ἄλλὰ ἡ τελευταία προσθήκη εὔρηται μόνον ἐν τῷ ὑπὸ Baluze ἐκδοθέντι *Cod. S. Vincentii Mettensis* (*Cod. Paris. Suppl. lat. 75*), τοῦναντίον οὔτε ὑπὸ τοῦ Pertz, οὔτε ὑπὸ τοῦ Ansegisus III. c. 49, οὔτε ὑπὸ τοῦ *liber Papiensis, Karol. Mag. c. 50* μνημονεύεται. Ὅθεν, εἰ καὶ ἡ προσθήκη δύναται νὰ

ταύτης περιεχομένου καὶ εἰς τὸν δημόσιον θησαυρόν. Τοῦ δικαίου τῆς ἀσυλίας ἀποκλείονται ἔτι

λογισθῆ μεταγενέστερον παρέμβλημα, ἀποδείκνυσιν οὐδὲν ἦττον ὅτι ἡ κουρά τῆς κεφαλῆς ἦν ποινή τῶν δούλων. Ὅρα Löning I. σ. 575 σημ. 2. Οἱ φονεῖς ἀποκλείοντο τοῦ δικαίου τῆς ἀσυλίας ἐν τῇ δύσει ἔτι κατὰ τὴν εἰς Νυρεμβέργην ἀφορῶσαν ἀπὸ 1341 διάταξιν τοῦ αὐτοκράτορος Λουδοβίκου τοῦ Δ' τὴν καὶ ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Καρόλου τοῦ Δ' ἐπαναληφθεῖσαν (πρβλ. Siebenkees Beiträge zum deutschen Recht IV. 221) ὡς καὶ κατὰ τὴν ἀπὸ 1352 εἰρήνην (Landfrieden) τῶν δουκῶν Στεφάνου, Ἀλβρέχτου καὶ Γουλιέλμου τῆς Βαυαρίας (πρβλ. Quellen zur deutschen und baierischen Geschichte VI. 421) καὶ κατὰ τὸ ἀπὸ 1434 κογκορδάτον Φιλίππου τοῦ Βουργουνδίας πρὸς τὸν ἐπίσκοπον Οὐτραίχτου (ὄρα Friedberg Gränzen σ. 594). Καὶ διὰ τοῦ ὑπὸ Φρειδερίκου τοῦ Β' δοθέντος τῷ 1228 τῷ ἐν Σπείρα μοναστηρίῳ τοῦ ἁγίου Τάφου προνομίον (ὄρα ἀνωτ. σ. 17 σημ. 2) τῆς ἀσυλίας ἀπέλαυνον μόνον οἱ ἔνοχοι ἀναρέσεως καὶ τραυματισμῶν, οὐχὶ δὲ καὶ οἱ φονεῖς, ἀπὸ δὲ τοῦ 15 αἰῶνος ἐν Γερμανίᾳ μόνον οἱ ἔνοχοι ἀναρέσεως καὶ φόνου ἐξ ἀμελείας (πρβλ. Frauenstädt σ. 61 N. 41). Καὶ κατὰ τὸ κανονικὸν δίκαιον τῆς ῥωμαϊκῆς ἐκκλησίας (c. 1. X de homicid. V. 12) στεροῦνται τοῦ δικαίου τῆς ἀσυλίας οἱ φονεῖς ὡς καὶ οἱ διαπραττόμενοι φόνου ἐπὶ μισθῷ ἢ ἄλλῃ ἀμοιβῇ (assassini). Οὕτω κατὰ τὴν § 3 τῆς διατάξεως Γρηγορίου τοῦ ΙΑ' τὴν ἐπεκταθεῖσαν ὑπὸ τῆς § 5 τῆς ἀπὸ 8 Ἰουνίου 1725 διατάξεως »Ex quo divina« Βενεδίκτου τοῦ ΙΓ': »in crimine assassinii non modo mandatarios... sed etiam mandantes, qui certum praemium aut mercedem sive in pecunia sive in aliis rebus tradiderint aut promiserint, quamvis promissio nullum habuerit effectum, dummodo assassinium patratum fuerit, ab ecclesiasticae immunitatis beneficio excludimus«. Ἀποκλείονται δὲ τοῦ δικαίου τῆς ἀσυλίας καὶ οἱ φονεύσαντες ἢ ἀκρωτηριάσαντες τινα ἐν ναῷ ἢ κοιμητηρίῳ, ἢ ἀπὸ ναοῦ ἢ κοιμητηρίου. § 3 τῆς μνημονευθείσης διατάξεως Γρηγορίου τοῦ ΙΑ': »quive homicidia aut mutilationes membrorum in ipsis ecclesiis earumque coemeteriis committere non verentur« καὶ § 4 τῆς μνημονευθείσης διατάξεως Βενεδίκτου τοῦ ΙΓ': »qui stantes in ecclesia vel coemeterio interficiunt stantes extra ecclesiam vel coemeterium aut ipsis membrum mutilant necnon eos quistantes extra ecclesiam aut coemeterium occidunt stantes intra ecclesiam vel coemeterium aut iis membrum mutilant«. Κατὰ δὲ τὴν § 8 τῆς ἀπὸ 10 Νοεμβρίου 1752 διατάξεως »Detestabilem« Βενεδίκτου τοῦ ΙΑ' (eiusd. Bul. IV. 17) καὶ οἱ ἐν μονομαχίᾳ ἀποκτείναντες ἢ τραυματίζαντες τινα θαυασίμως: »ut si quis in duello sive publice sive privatim indicto hominem occiderit, sive hic mortuus fuerit, in loco conflictus sive extra illum ex vulnere in duello accepto, tamquam interficiens proximum suum animo praemeditato ac deliberato ad formam const... Benedicti XII... ab ecclesiasticae immunitatis beneficio exclusus et repulsus omnino censeatur«.

δ') οἱ κατὰ τοῦ βασιλέως συνομόσαντες²⁰⁾ καὶ τέλος

ε') οἱ φθείραντες ἢ ἀφελόντες πράγματα καὶ ἀποδράντες δοῦλοι, ἀπελευθεροὶ καὶ ἄλλοι τῶ οἴκῳ ἀνήκοντες ἢ εἰς παροχὴν ὑπηρεσιῶν ἐν τούτῳ ὑπόχρεοι, ἂν ἐνόρκως ὑπόσχονται αὐτοῖς ἀτιμωρησίαν οἱ τούτων κύριοι ἢ ἀπελευθερωταί. Στεροῦνται δ' οὗτοι τοῦ δικαίου τῆς ἀσυλίας, τὸ μὲν ἵνα μὴ οἱ τούτων κύριοι καὶ ἀπελευθερωταί διὰ τῆς ἀπὸ τοῦ οἴκου ἀπουσίας αὐτῶν στεροῦνται τῶν ὑπηρεσιῶν αὐτῶν, τὸ δὲ ἵνα μὴ πρὸς βλάβην τῶν πενήτων διατρέφονται ἀναλώμασι τῆς ἐκκλησίας.²¹⁾

20) Τῷ 16' κανόνι τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ συνόδου χρησάμενος ὁ πατριάρχης Πολυεύκτος (956—970) ἐξέσωσε τῶν ἱερῶν περιβόλων τῆς Μ. ἐκκλησίας τὸν βασιλέα Ἰωάννην τὸν Τρζιμισκῆν ὡς φονεύσαντα τὸν βασιλέα Νικηφόρον τὸν Φωκᾶν, εἶτα δ' ἐδέξατο ἀποφηνάμενος διὰ τῆς γενομένης συνοδικῆς πράξεως ὅτι ὡς τὸ χρίσμα τοῦ βαπτίσματος ἐξαιλεῖται τὰ ἁμαρτήματα οἷα καὶ ὅσα κἂν ᾧσιν, οὕτω καὶ τὸ χρίσμα τῆς βασιλείας τὸν πρὸ ταύτης γεγονότα φόνον παρὰ τοῦ Τρζιμισκῆ ἐξήλειπεν (Λαυρεωτικὸν τεῦχος δημοσιευθὲν ὑπὸ Ἀ. Λαυριώτου ἐν Ε. Α. τόμ. ΚΑ' ἔτ. 1901 σ. 54, Μαλαλᾶ χρονογρ. ἔκδ. Ἐνετίας σ. 831: »Ἐκβληθεὶς ἐκ τῶν ὄρων οἷα κατὰ τοῦ βασιλέως σκεψάμενος»). Οὕτως ἔχει τὸ πρᾶγμα καὶ ἐν τῇ ῥωμαϊκῇ ἐκκλησίᾳ. Πρβλ. § 3 τῆς μνημονευθείσης διατάξεως Γρηγορίου τοῦ ΙΔ': »*laesae maiestatis in personam ipsiusmet principis rei*» καὶ τὸ κογκορδάτον Φιλίππου τοῦ Βουργουνδίας μετὰ τοῦ ἐπισκόπου Οὐτραάεκτου (ὄρα ἄνωτ. σ. 27 σημ. 19).

21) Πρβλ. τὴν ἀπὸ 28 Μαρτίου 432 διάταξιν τῶν αὐτοκρατόρων Θεοδοσίου καὶ Οὐαλεντινιανοῦ, τὴν περιοχομένην ἐν τῷ νόμ. 4 τοῦ Ἰουστινιαν. Κώδ. 1. 12 καὶ τὴν ἀπὸ 28 Φεβρουαρίου 466 διάταξιν τοῦ αὐτοκράτορος Λέοντος τὴν περιοχομένην ἐν τῷ νόμ. 5 § 9 τοῦ αὐτοῦ κώδικος 1. 12. Κατὰ τὸ c. 15 τῆς *decretio Chlotharii* ὁ εἰς τὸ ἄσυλον προσφυγὼν δούλος ἀποδίδοται τῷ κυρίῳ αὐτοῦ ὑπισχνουμένην αὐτῷ συγγνώμην. Μὴ παραδιδούς δ' αὐτῷ τὸν δούλον ὁ κληρικὸς ἀλλὰ καθιστὰς αὐτῷ ἐφικτὴν τὴν φυγὴν, ὑποχρεοῦται ἵνα ἀποδῇ τῷ κυρίῳ τὴν ἀξίαν τοῦ δούλου, ἀποδιδομένην εἶτα ἅμα τῇ τούτου συλλήψει. Περὶ τῆς ἐν τέλει τοῦ κεφαλαίου τούτου ἢ ἐν ἀρχῇ τοῦ ἐπομένου προτάσεως: »*de fiscalibus et omnium domibus censuimus*» ὄρα *Sohm Reichs- und Gerichtsverfassung* σ. 189 καὶ *Boretius* παρὰ *Behrend* σ. 104. Κατὰ τὴν *Lex Vis. IX. tit. III. §. 4* καὶ *V. tit. V. 17*, οἱ εἰς τὸ ἄσυλον προσφυγόντες δούλοι δὲν δύνανται πλέον νὰ παραμείνωσιν ἐν αὐτῷ μετὰ τὴν ὑπόσχεσιν ἣν ἔδωκαν αὐτοῖς οἱ κληρικοὶ περὶ τοῦ ὅτι θὰ κατορθώσωσι παρὰ τοῖς κυρίοις αὐτῶν τὴν συγχώρησιν. Πρβλ. *Dahn Könige der Germanen VI²*. σ. 374. Τοῦ δικαιώματος τῆς ἀσυλίας στεροῦνται κατὰ τὸ κανονικὸν δίκαιον τῆς ῥωμαϊκῆς ἐκκλησίας ἔτι καὶ οἱδὲ α') οἱ *publici latrones* (πρβλ. σύνοδ. Λατεράνου ἔτ. 1059) ἤτοι οἱ τε δη-

Πλήν τῶν διαπραξαμένων ποινικᾶ ἀδικήματα τοῦ δικαίου τῆς ἀσυλίας ἀπολαύουσιν ἔτι

μοσία ποιούμενοι ληστρικός πράξεις, ὡς καὶ οἱ λησταὶ ὄν αἱ πράξεις εἰσὶ γενικῶς γνωσταί. Δὲν ἀπαιτεῖται δ' ὁ ληστής νὰ ἀπέκτεινε τὸν ληστευθέντα ὡς δέχονται οἱ Reiffenstuel N. 91 καὶ Avanzini-Pennacchi σ. 683. Πρὸβλ. Schmalzgrueber N. 187, Ferraris N. 94 καὶ Hinschius IV. σ. 390. Ἐν τῇ κατηγορίᾳ τῶν *publici latrones* καταλέγονται καὶ οἱ πειραταί, κατὰ δὲ τὴν § 3 τῆς μνημονευθείσης διατάξεως Γρηγορίου τοῦ ΙΔ' καὶ οἱ *viarum grassatores*, τ. ἔ. οἱ ἐν δημοσίαις ὁδοῖς ἢ ἐγγύς τοιούτων, ἐνεδρεύοντες καὶ ληστεύοντες τοὺς διερχομένους. Περὶ τῆς διαφορᾶς τῶν *grassatores* καὶ *latrones*, πρὸβλ. Schmalzgrueber N. 192. Ὁ Reiffenstuel N. 94, c. 6 X. III. 49: »nisi publicus latro fuerit vel nocturnus depopulator agrorum, qui dum itinera frequentata vel publicas stratas obsidet aggressionis insidiis, ab ecclesia extrahi potest« ὑπολαμβάνει τὴν ἀπὸ τοῦ »qui« μέχρι τοῦ »obsidet« διάμεισον πρότασιν τὴν ἐν τῇ μνημονευθείσῃ διατάξει Γρηγορίου τοῦ ΙΔ' ἀκριβέστερον προσδιορίζουσαν τὴν ἔννοιαν τῶν *grassatores* μόνον ὡς δηλοῦσαν ἀποκλεισμὸν τοῦ δικαίου τῆς ἀσυλίας, καθάπερ δῆλον γίγνεται καὶ ἐκ τῶν μετὰ τὸ *insidiis* λέξεων τῆς *pars decisa*: »pro facinoris magnitudine, quum et communem utilitatem impediatur et nocere omnino molitur«. Ὅρα καὶ τὴν § 3 τῆς μνημονευθείσης διατάξεως Βενεδίκτου τοῦ ΙΓ': »unicam tantum grassationem in via publica aut vicinali admissam sufficere ad hoc, ut quis publicus latro et grassator dici valeat, dummodo tamen grassati mors aut mutilatio membrorum secuta fuerit, . . . definimus«. Οἱ λησταὶ ἀπεκλείοντο τοῦ δικαίου τῆς ἀσυλίας καὶ κατὰ τὸ ὑπὸ Φρειδερίκου τοῦ Β' τῷ 1228 δοθὲν τῷ ἐν Σπείρα μοναστηρίῳ τοῦ ἁγίου τάφου προνομίῳ (ᾄρα ἀνωτ. σ. 17 σημ. 2), ὡς καὶ κατὰ τὴν ἀπὸ 1352 εἰρήνην (*Landfrieden*) τῶν δουκῶν Στεφάνου, Ἀλβρέχτου καὶ Γουλιέλμου τῆς Βαυαρίας (ᾄρα ἀνωτ. σ. 27 σημ. 19). β') Οἱ *depopulatores agrorum* (πρὸβλ. c. 6 Ἰννοκεντίου τοῦ Γ') X *de immunitate eccles. III. 49* καὶ τὴν μνημονευθεῖσαν διάταξιν Γρηγορίου τοῦ ΙΔ'), ἤτοι οἱ δηρῶντες ἀγροὺς καὶ ἀμπέλους, οἱ προπολοῦντες ἢ ἄλλως φθείροντες τὴν σπορὰν πρὸς ἀγροὺς καὶ ἀμπέλους, οἱ παραπολοῦντες ἢ ἄλλως φθείροντες τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖ κατὰ τὴν διάπραξιν ταύτης ἀποκτείνοντες ἢ ἀκρωτηριάζοντες ἄνθρωπον ἐκεῖ παρατυγχάνοντα. § 6 τῆς διατάξεως Βενεδίκτου τοῦ ΙΓ': »Illos demum, qui sub nomine curiae sese introducunt in alienas domos, animo ibidem perpetrandi rapinas easque re ipsa committunt cum homicidio aut mutilatione membrorum alicuius ex domesticis earundem aedium vel etiam extranei, quem ibi forte reperiri contigerit, dummodo homicidium vel membrorum mutilatio sequatur«. δ') Οἱ παραβιάσαντες τὸ δίκαιον τῆς ἀσυλίας: § 4 τῆς μνημονευθείσης διατάξεως Βενεδίκτου τοῦ ΙΓ': »qui confugientibus vim inferunt atque ipsos ab ecclesia aliove loco immuni vio-

2) οἱ ὀφειλέται ἐξ ἀστικῶν χρεῶν²²⁾ ἀλλ' οὐχὶ καὶ οἱ ἐκ δημοσίων καὶ δὴ α') οἱ μὴ ἀποδόντες τοὺς εἰσπραχθέντας φόρους εἰσπράκτορες, οὐδὲ δι' ἐγγράφου (λόγου ἀσυλίας) τοῦ ἀνθυπάτου

lenter extrahunt et abducunt, declarantes . . . eiusmodi reos non illius tantum ecclesiae, quam violarunt, sed cuiuscumque alterius ecclesiae immunitate gaudere nequaquam posse aut debere.« ε') Οἱ πλαστογράφοι παπικῶν γραμμάτων » falsificantes literas apostolicas«. § 6 τῆς αὐτῆς διατάξεως. ζ') Οἱ κибδηλοποιοί ἦτο οἱ ἀπομμούμενοι ἢ νοθεύοντες τὰ ἐν κυκλοφορίᾳ νομίσματα χρυσὰ τε καὶ ἀργυρὰ ὡς καὶ οἱ ἐν γνώσει τιθέντες τοιαῦτα νομίσματα εἰς κυκλοφορίαν καὶ οἱ ἀποπειρώμενοι τοῦτο. Αὐτόθι: » Conflantes, adulterantes vel tondentes quascunque monetas aureas vel argenteas, etiam principum exterorum, quotiescumque in loco aut provincia, ubi crimen admittitur, liberum habeant usum et commercium vel ipsas monetas conflatas, adulteratas aut detonsas scientes ita expendere et erogare praesumentes, ut fraudis conscii aut participes censi possint«. Διὰ παπικῶν Indulta ἐδόθη ἡγεμόσι τισὶ τὸ δικαίωμα τοῦ ἐκβάλλειν τοῦ τόπου τῆς ἀσυλίας ὄρισμένας κατηγορίας κακούργων οὕτω τῷ 1418 ὑπὸ Μαγτίνου τοῦ Ε' τῷ δουκὶ τῆς Βραβαντίας Ἰωάννῃ τῷ Δ' (πρβλ. Zech De benignitate moderata eccles. Rom. in criminosos ad se confugientes, Ingolstadt 1761 ἐν Schmidt Thesaurus iur. eccles. V. 344), ὑπὸ Ἰουλίου τοῦ Β' ὡς πρὸς τὴν Ἀγγλίαν τῷ 1504 (πρβλ. Zech αὐτ. σ. 345), ὑπὸ Πίου τοῦ Β' τῷ 1459 ὡς πρὸς τὴν Ἀμβέρσῃν (πρβλ. Proost Du droit d'asile religieux en Belgique, Gand 1870 σ. 62). Καὶ κατὰ τὴν μνημονευθεῖσαν διάταξιν Γρηγορίου τοῦ ΙΔ': »Cum alias nonnulli praedecessores nostri et praesertim . . . Sixtus papa (1471—1484) necnon Pius etiam V. (1566—1572) . . . diversas facultates et indulta extrahendi etiam in casibus quibusdam a iure non permissis ex ecclesiis criminosos et delinquentes, compluribus saecularibus principibus eorumque curiis et magistratibus sub variis modis et formis concesserint.« Ὅρα καὶ τὸ ἄρθρον 207 τῆς ἀπὸ 1507 Βαμβεργίου ποινικῆς δικονομίας τοῦ ἐπισκόπου Βαμβέργης Γεωργίου (Zoepfl Die peinliche Gerichtsordnung Kaiser Karl's V., Leipzig und Heidelberg 1883 σ. 152 καὶ Hinschius IV. σ. 395 σημ. 3). Ἡ δημοκρατία τῆς Ἑνετίας παρεῖχεν ἤδη κατὰ τὸν 15 αἰῶνα τὸ δίκαιον τῆς ἀσυλίας μόνον ἐπὶ ἐλαφροτέρων παραπτώματων, διὸ καὶ ἡξίου τὴν τήρησιν τούτου μόνον παρὰ τῶν ὑποδεεστέρων δικαστῶν οὐχὶ δὲ καὶ παρὰ τῶν ἀνωτέρων τῶν δικαζόντων τὰ βαρέα ἀδικήματα. Πρβλ. Scaduto Stato e chiesa secondo fra Paolo Sarpi, Firenze 1885 σ. 132 N. 249 καὶ Friedberg Gränzen σ. 694.

22) Πρβλ. τὴν ἀπὸ 17 Ἰουνίου 397 πρὸς τὸν ἑπαρχον τῆς Αἰγύπτου Ἀρχέλαον διάταξιν τῶν αὐτοκρατόρων Ἀρκαδίου καὶ Ὀνωρίου, τὴν ἐν τῷ νόμῳ 1 τοῦ Ἰουστινιαν. Κώδικος 1. 12 περιληφθεῖσαν. Οὕτω καὶ ἐν τῇ ῥωμαϊκῇ ἐκκλησίᾳ. Πρβλ. Fagnan. ad c. 9. X. cit. N. 57, Schmalzgrueber N. 175 καὶ τὴν

προστατευόμενοι. ²³⁾ β') οἱ ὀφείλοντες φόρους, ²⁴⁾ εἰ καὶ ἡ τούτων εἴσπραξις ἀνάγκη νὰ γίγνηται οὐχὶ βία ἀλλ' ἠπίως καὶ ἔνδον τῶν ναῶν, τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἐκδίκων ἐπικουρῶντων τοῖς ἀρμοδίοις πρὸς εἴσπραξιν ὑπαλλήλων. ²⁵⁾

νομολογίαν τῆς *Congreg. immun.* παρὰ *Ferraris* N. 155. Ἡ § 2 τῆς μνημονευθείσης διατάξεως Γρηγορίου τοῦ ΙΔ' ἀντιτίθησι τοῖς *criminum rei* τοὺς *fraudenti decoctores*. Κατὰ τὴν *Lex. Vis. IX. tit. III. §. 4* καὶ *V. tit. V. 17* οἱ εἰς τὸ ἄσυλον προσφυγόντες ὀφειλέται δὲν δύνανται νὰ παραμένωσιν ἐν αὐτῷ μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν κληρικῶν ὑπόσχεσιν περὶ τῆς ὑπὸ τούτων καταβολῆς τοῦ ὀφληήματος. Πρὸβλ. *Dahn Könige der Germanen VI² 374*. Ἀλλὰ κατὰ τὸ ἄρθρον 66 τῆς ἀπὸ 1539 *ordonnance* τοῦ *Villiers Coterest*: «qu'il n'y aura lieu d'immunités pons dettes ni autres matières civiles et se pourront toutes personnes prendre en franchise (et sauf à les réintégrer), quand il y aura prise de corps décernée contre d'eux, sur les informations faites des cas dont ils sont chargés et accusés, et qu'il soit ainsi ordonné par les juges». Πρὸβλ. *van Espen, diss. can. de asylo templorum, Lovan 1721 c. 7 N. 5*, *Duran de Maillane dictionnaire de droit canonique s.v. immunité, Beaurepaire Essai sur l'asile religieux dans l'empire romain et la monarchie française ἐν Bibliothèquede l'école des Chartes, 3 serie V. 352*, *Schaeffner Geschichte der Rechtsverfassung Frankreichs II² 661*.

²³⁾ Οὕτω καὶ τὸ ὀστρογοτθικὸν δίκαιον. *Ed. Theodoric. § 70*. Καὶ ἐν τῇ ῥωμαϊκῇ ἐκκλησίᾳ δὲν ἀπολαύουσι τοῦ δικαίου τῆς ἀσυλίας οἱ ὑπάλληλοι δημοσίων ταμείων ἢ τραπεζικῶν ταμειτηρίων, οἱ ἐπιδειξάμενοι ἀπιστίαν ἐπὶ τῶν ἐμπειστημένων αὐτοῖς χρημάτων. § 6 τῆς μνημονευθείσης διατάξεως «*Ex quo divina*» Βενεδίκτου τοῦ ΙΓ': «*ministros montis pietatis vel alterius publici telonei aut banci pro depositis principis privatarumque personarum destinati furtum ant falsitatem in praedictis locis committentes, cuius ratione arca pecuniaria ita minuat, ut poenae ordinariae locus sit*». Ὅρα *Holzzapfel, P. Heribert, Die Anfänge der Montes pietatis (1462-1515), München 1903*.

²⁴⁾ Πρὸβλ. τὴν διάταξιν τῶν αὐτοκρατόρων Ἀρχαδίου καὶ Ὀνωρίου τὴν περὶ γεχομένην ἐν τῷ νόμ. 3 τοῦ Θεοδοσ. Κώδ. 9. 45.

²⁵⁾ Πρὸβλ. Ἰουστιν. νεαρ. ιζ' κεφ. ζ'.

§ 4.

ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ

Οἱ πρόσφυγες δικαιοῦνται 1) νὰ μένωσιν ἐν τῷ τόπῳ τῆς ἀσυλίας ἀπαγορευομένης ἐπὶ ἀπειλῇ ποινῆς τῆς ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου, τοῦ προϊσταμένου τοῦ ναοῦ ἢ τῶν ἀρχόντων ἀποδιώξεως αὐτῶν ἐκεῖθεν. 1) 2) Ἐλευθέρως νὰ κινῶνται, ἐνδύονται, καθεύδωσιν, ἐσθίωσι καὶ πίνωσιν, ἵνα μὴ ἐξαναγκάζωνται ἐμμέσως ὑπὸ τῆς πείνης εἰς

1) Βασιλικ. ιη' Ε' ΜΕ', αὐτοθ. λζ' σχόλ. 1, Ε', ΝΑ', Πρόχειρ. ΛΘ' ζ', Prochiron anctum ΛΘ' 249, Ἀρμενοπούλ. γ' Β' Θ'. Καὶ κατὰ τὸν καν. ε' τῆς α' ἐν Ὁράγγῃ συνόδ. ἔτ. 441: »Eos qui ad ecclesiam confugerint tradi non oportere, sed loci reverentia et intercessione defendi«. Πρβλ. καὶ c. 14 τῆς decretio τοῦ βασιλέως Λοθαρίου (ὄρα ἀνωτ. σ. 19 σημ. 4 καὶ Boretius capit. 1. 3, Hartmann Forschungen, zur deutschen Geschichte, XVI. 608): »Nullus latronem vel quemlibet culpabilem, sicut cum episcopis convenit, de atrio ecclesiae extrahere praesumat. Quod si sunt ecclesiae, quibus atriae clausae non sunt, ab utriusque partibus parietum terrae spacium aripennis pro atrio observetur . . . c. 15: »Quod si cuiuslibet servus deserens dominum suum ad ecclesiam confugerit, ubi primum dominus eius advenerit, continuo excusatus reddatur, futurum ut, si de precium convenerit, non negetur. Quod si repetenti domino datns non fuerint, sed fugerint, illi qui eum reddere noluerit eius precium reddat: postmodum, si invenitur et placuerit, receptum precium domino reformetur«. Βεβαίως αἱ διατάξεις αὗται ἐδημοσιεύθησαν μετὰ τὴν α' σύνοδον Αὐρηλίας, ἧς τὰς διατάξεις προδήλως εἶχον πρὸ ὀφθαλμῶν ἀλλ' ἐν καὶ μετὰ τὴν δ' σύνοδον, ἐστὶν ἀμφίβολον. Ἀναγνωρίζουσι δ' αἱ διατάξεις αὗται τὸ δίκαιον τῆς ἀσυλίας ἀλλ' ἄνευ ἀπειλῆς κοσμικῶν ποινῶν κατὰ τῆς τούτου παραβιάσεως. Οὕτω καὶ ἡ νομοθεσία τῶν Καρολιδῶν. c. 3 cap. leg. add. ἔτ. 803: »Si quis ad ecclesiam confugium fecerit, in atrio ipsius ecclesiae pacem habeat nec sit ei necesse ecclesiam ingredi, et nullus eum inde per vim abstrahere praesumat; sed liceat ec confiteri, quod fecit et inde per manus bonorum hominum ad discussionem in publico perducatur«. Πρβλ. καὶ Anseg. cap. I. 144 (Boret. 1. 113. 411), ὡς καὶ c. 2 capit. de partib. Saxon (ὄρα ἀνωτ. σ. 23 σημ. 7). Καὶ τὸ κανονικὸν δίκαιον τῆς ῥωμαϊκῆς ἐκκλησίας ἀπαγορεύει καὶ τὴν ἐκ τοῦ τόπου τῆς ἀσυλίας ἐκδίωξιν τοῦ πρόσφυγος (c. 6 X. III. 49) ὑπὸ τῶν ἐπιτετραμμένων

ἐγκατάλειψιν τοῦ ἀσύλου. 3) 3) Νὰ καταλείπωσι τὸ ἄσυλον, μάλιστα δ' ἂν ἐδόθη αὐτοῖς χάρις, ἂν συνεβιάσθησαν μετὰ τοῦ κατηγόρου ἐφ' ὧν θεμάτων ἐπιτρέπεται ὁ συμβιβασμὸς καὶ τέλος ἂν παρεγράφη τὸ ἀδίκημα.

§ 5.

ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ

Οἱ πρόσφυγες ὑποχρεοῦνται 1) νὰ γνωρίζωσι τὰ ἑαυτῶν ὀνόματα καὶ τὴν αἰτίαν τῆς προσφυγῆς τοῖς οἰκονόμοις ἢ ἐκδίκους τῶν ἐκκλησιῶν. 1) 2) Ἐλεύθεροι ὄντες, νὰ ἀποθέτωσι παραχρῆμα τὰ ὄπλα,

τὸ ἔργον τοῦτο, ὡς καὶ τὴν ἐκόντος αὐτοῦ σύλληψιν ἢ ἐκδίωξιν ἐκείθεν, διότι τὸ δικαίωμα τῆς ἀσυλίας προσήκει τῷ πρόσφυγι οὐχὶ δι' αὐτὸν τοῦτον, ἀλλὰ διὰ τὸν τόπον εἰς ὃν κατέφυγε. Πρβλ. Reiffenstuel N. 161, Ferraris N. 3. Πᾶσα πράξις γιγνομένη διὰ παραβίασεως τῶν περὶ ἀσυλίας διατάξεων ἐστὶν ἄκυρος. Διὸ ὁ παρανόμος τοῦ τόπου τῆς ἀσυλίας ἐκβλήθεις πρόσφυξ ἐπανάγεται αὐτόσε. Πρβλ. Schmalzgrueber N. 172. 173. 299, Ferraris N. 70 ἐπ. Ἀπαγορεύει δὲ τὸ κανονικὸν δίκαιον τῆς ῥωμαϊκῆς ἐκκλησίας καὶ πᾶσαν φρούρησιν τῶν προσφύγων ἐν τοῖς προσφυγείοις (πρβλ. Schmalzgrueber N. 268, Reiffenstuel N. 171, Ferraris N. 9 ἐπ). Ἡ τοιαύτη φρούρησις ἀπηγορεύθη καὶ ἐν Ἀγγλίᾳ ὑπὸ τῶν συνόδων Merton ἔτ. 1258 (Mansi XXIII. 980) καὶ Λαμβέθης ἔτ. 1261 (αὐτ. σ. 1068).

2) Πρβλ. τὴν ἀπὸ 28 Ὀκτωβρίου 466 διάταξιν τοῦ αὐτοκράτορος Λέοντος τὴν περιεχομένην ἐν τῷ νόμῳ 6 τοῦ Ἰουστίνου. Κωδ. 1. 12. Ὅρα ἔτι Σύνοψιν Βασιλικ. στοιχ. II. XXXIII. 1, Πρόχειρον νόμον (Prochiron auctum) XXXIX. 241 καὶ Βαλσαμ. εἰς καν. ξδ' (ογ') Καρθαγένης ἐν Συντ. Γ' 471. Κατὰ τὰ ἐν τῇ ῥωμαϊκῇ ἐκκλησίᾳ κρατοῦντα ὁ πρόσφυξ μὴ λαμβάνων τροφίμα παρὰ τῶν ἑαυτοῦ οἰκείων, διατρέφεται ἀναλώμασι τοῦ εἰς ὃν κατέφυγε ναοῦ. Πρβλ. Reiffenstuel N. 157, Ferraris art. III. N. 29. Ἡ ὑπὸ τῶν δημοσίων ὑπηρετῶν παρακώλυσις τῆς παροχῆς τροφίμων λογίζεται ἀποτελοῦσα παραβίασιν τοῦ δικαίου τῆς ἀσυλίας. Πρβλ. § 14 τῆς ἀπὸ 15 Μαρτίου 1750 διατάξεως Officii nostri Βενεδίκτου τοῦ ΙΔ'. Τὴν ἀπαγορεύσιν τῆς στερήσεως τῶν τροφῶν ἐπανέλαβον πρὸς ταῖς ἐν τέλει τῆς προηγουμένης σημειώσεως μνημονευθείσαις ἀγγλικαῖς συνόδοις Merton καὶ Λαμβέθης, ὁ καν. 6 τῆς συν. Nogaret ἔτ. 1303 (Mansi XXV. 114), ὁ καν. 11 τῆς συν. Marcias ἔτ. 1326 (αὐτ. σ. 779), ὁ καν. 17 τῆς συν. Βαλλισολήτου (Valladolid) ἔτ. 1322 (αὐτ. 712).

1) »Ὡστε σημειῶσαι, ὅτι οἱ μὴ ἀπογραφόμενοι, οὐκ εἰσι πρό-

ἃ φέρουσι μεθ' ἑαυτῶν, κελυόμενοι ὑπὸ τῶν κληρικῶν, ἀρνούμενοι δ' ἀποδιώκονται κελυόμενος τοῦ ἐπισκόπου, τοῦ αὐτοκράτορος ἢ τῶν δικαστῶν· δοῦλοι δ' ὄντες, παραυτικά ἐκβάλλονται τοῦ ἀσύλου· δύναται δὲ τούτους νὰ ἐκβάλῃ καὶ ὁ κύριος αὐτῶν, μὴ εὐθυνόμενος ἂν ὁ δοῦλος ἀνθιστάμενος ἀναιρεθῇ. 4) Ἐκ συμβάσεως μετὰ τοῦ δημοσίου ἢ ἰδιώτου ἐναγόμενοι οἱ πρόσφυγες δι' ἀστικῆς ἀγωγῆς, νὰ παραστῶσι πρὸ τοῦ ἀρμοδίου δικαστοῦ εἴτε αὐτοπροσώπως εἴτε διὰ πληρεξουσίου κατὰ τὴν ἀπὸ 28 Φεβρουαρίου 466 διάταξιν τοῦ αὐτοκράτορος Λέοντος τὴν περιληφθεῖσαν ἐν τῷ νόμῳ 6 § 3 τοῦ Ἰουστιν. Κώδ. 1. 12. εἰ δὲ μὴ, ἐδικάζοντο ἐρήμην. Καὶ τὰ μὲν ἀκίνητα αὐτῶν (ἢ τὸ τούτων ἀντίτιμον) πιπρασκόμενα ἐλάμβανεν ὁ δανειστῆς πρὸς ἀπόσβεσιν τοῦ χρέους, τὰ δὲ κινητὰ, τὰ τε ἐν τῷ ἀσύλῳ καὶ τὰ ἐκτὸς αὐτοῦ, ἐπεδικάζοντο ὡσαύτως αὐτῷ πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπόν. Ἐνισταμένου δὲ τοῦ πρόσφυγος ὅτι τὰ κινητὰ προσήκουσιν ἑτέρῳ δοθέντα αὐτῷ πρὸς φύλαξιν ἢ χρῆσιν ἐπιβάλλεται ἐκείνῳ ὄρκος ὁμνυόμενος πρὸ τοῦ ἐπισκόπου. Ταῦτα κρατοῦσι καὶ ὡς πρὸς τὰ πράγματα τῶν ἐγγυητῶν, ἅτινα ἔλαβε μεθ' ἑαυτοῦ ὁ πρωτοφειλέτης εἰς τὸ ἄσυλον.

Κατὰ τὴν Ἰουστινιάνειον νεαρὰν ιζ' κεφ. 5' ὁ προϊστάμενος τῆς ἐπαρχίας ἐδύνατο νὰ δώσῃ τῷ διὰ τὴν ἀπότισιν τοῦ ὀφλήματος ἐναχθέντι πρόσφυγι ὀφειλέτῃ γράμμα ἀσφαλιστικόν (λόγον) ἐπὶ χρόνον οὐχὶ πλείονα τῶν τριάκοντα ἡμερῶν, ἵνα οὕτω γένηται δυνατὴ ἢ πρὸ τοῦ δικαστηρίου προσαγωγή αὐτοῦ καὶ ἡ ἐκδίκασις τῆς δίκης. Εἰ δ' ὁ ἐναγόμενος μετὰ τὴν ἑαυτοῦ καταδίκην μὴ παρητεῖτο τὸ τοιοῦτο γράμμα, ἐπανήγετο αὐθις εἰς τὸ ἄσυλον, ἔνθα ἔξετελεῖτο ἡ ἀπόφασις, τηρουμένου τοῦ ὀφειλομένου τῷ ναῶ σεβασμοῦ.

Οἱ πρόσφυγες οἱ διαπραξάμενοι ἀδίκημα ὀφείλον νὰ αἰτήσονται συγχωρητικόν γράμμα (λόγον) παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος ἢ τοῦ τούτου ἀντιπροσώπου· εἰ δὲ μὴ, καταλείποντες τὸν τόπον τῆς ἀσυλίας οὐδὲ διὰ τῆς ἐκτελέσεως τῶν ἐπιβληθέντων αὐτοῖς ἐκκλησιαστικῶν ἐπιτιμίων, οὐδὲ διὰ τοῦ δοθέντος αὐτοῖς ἀφετηρίου ἐγγράφου

σφυγες*. Βαλσαμ. εἰς καν. ξδ' (ογ') Καρθαγένης ἐν Συντ. Γ' 472, Μαθθ. Βλάσταρ. αὐτ. ΣΤ' 265.

ἐξησφαλίζοντο ἀπὸ τῆς δικαστικῆς καταδιώξεως. Βραδύτερον ἐκράτησε κατὰ τὴν ἐν τῇ Πείρᾳ (LXVI. 24 ἐπ.) μαρτυρίαν ἢ γνώμη καθ' ἣν ὁ ἐκτελέσας ἐν τῷ τόπῳ τῆς ἀσυλίας τὰ ἐπιβληθέντα ἐκκλησιαστικὰ ἐπιτίμια καὶ τυχὸν ἀφετηρίου γραμματος πρόσφυξ δὲν δύναται νὰ καταδικασθῇ ὑπὸ τοῦ κοσμικοῦ δικαστοῦ εἰς σωματικὴν ποινήν. Κατὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἀπόφασιν περὶ τῶν εἰς τὴν ἐκκλησίαν προσερχομένων φονέων, τὴν δημοσιευθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Α. Παύλωφ²⁾ ὁ ἀποκτείνας, προσερχόμενος εἰς τὴν ἐκκλησίαν, μετὰ τινὰς δ' ἡμέρας καὶ εἰς τὸν πατριάρχην, ἀφηγεῖται τὴν αἰτίαν δι' ἣν τὸν φόνον εἰργάσατο. Οὗτος παραδίδωσιν αὐτὸν τῷ πρωτεκδίκῳ καὶ οὗτος τῷ ἐκκλησιάρχῃ ὅστις ἴστησιν αὐτὸν ἔξω τῶν ὠραίων πυλῶν ἐπιτάσσωσιν αὐτῷ ἵνα ἐπὶ πεντεκαίδεκα ἡμέρας λέγῃ πρὸς τοὺς εἰσιόντας καὶ ἐξιόντας »συγχωρήσατέ μοι τῷ ἐγκληματικῷ«. Μετὰ τὴν πάροδον τῶν ἡμερῶν τούτων προσέρχονται οἱ ἔκδικοι κατὰ κέλευσιν τοῦ πρωτεκδίκου εἰς τὸ ἐκδικεῖον (πρωτεκδικεῖον) τὸ ἐν τῷ προσαυλίῳ τοῦ ναοῦ,³⁾ ἐν ᾧ προκαθημένου αὐτοῦ ἐν τῷ ὑψηλοτέρῳ τόπῳ, προσάγεται ὁ φονεὺς γυμνὸς καὶ δεδεμένος ἔμπροσθεν τὰς χεῖρας καὶ προσκυνεῖ πρῶτον τρεῖς ἕως ἐδάφους κατ' ἀνατολάς, εἶτα δὲ ὡσαύτως τρεῖς τὸν πρωτέκδικον, ὅστις ἐπίθησι τὸν τρόπον τῆς ἐξομολογήσεως, νουθετῶν αὐτὸν νὰ μὴ εἴπῃ ψεῦδος καὶ ἀποκρύψῃ τὴν αἰτίαν τοῦ φόνου, εἴτε ἔχθρα ἦν αὕτη εἴτε μέθη εἴτε χρημάτων ἐπιθυμία εἴτε ἄλλο τι. Μετὰ τὴν ἐξομολόγησιν καὶ τὴν τοῦ πρωτεκδίκου διδασκαλίαν ἐπιβάλλει οὗτος τὰ ἐπιτίμια, ἃ καὶ ἐγγράφως δίδωσιν αὐτῷ, μεθ' ὃ ὁ φονεὺς προσκυνεῖ τρεῖς εἰς τὸν Θεόν, εἰς τὸν πρωτέκδικον καὶ τέλος εἰς τοὺς ἐκδίκους, βοῶν γεγωνυῖα τῇ φωνῇ μετὰ δακρῦων »συγχωρήσατέ μοι τῷ ἐγκληματικῷ«. Στρεφόμενος δ' εἶτα καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ἐκεῖ τυχὸν παρισταμένους ποιεῖται καὶ εἰς τούτους μετάνοιαν, αἰτούμενος καὶ παρ' αὐτῶν τὴν

2) Βυζαντινὰ Χρονικὰ τόμ. Δ' ἔτ. 1897 σ. 158-159.

3) Πρὸβλ. Du Cange Constantinopolis christ. II. cap. 14 σ. 127 ἐκδ. Ἐνετίας 1729, Νιζητ. Χωνιάτ. εἰς Ἀλέξ. Κομν. κεφ. ζ' ἐκδ. Βόννης σ. 310. »Τὸ προσκηνίον τοῦ νεῶ... ὅπερ καὶ πρωτεκδικεῖον κικλήσκειται«, Βαλσαμῶνος Μελέτην χάριεν τῶν δύο ὀφφικίων τοῦ τε χαρτοφύλακος καὶ τοῦ πρωτεκδίκου ἐν Συντ. Δ' σ. 530· »σέκρετον τοῦ ἱεροῦ ἐκδικεῖου«.

συγχώρησιν, παρεχομένην διὰ τῶν ῥημάτων· »ὁ θεὸς συγχωρήσαι σοι, ἄνθρωπε«, μεθ' ὃ ἀπέρχεται εἰς τινα γωνίαν ἔνθα ἐνδύεται καὶ ὑποδύεται. Τούτων πάντων γενομένων συντάσσεται ὑπὸ τοῦ πρωτεκδίκου γράμμα περιέχον τάδε· ὅτι προσῆλθε τῷ ἐκδικεῖω τῆς Μ. ἐκκλησίας ὁ ἔνοχος φόνου καὶ ἐξωμολογήσατο ὅτι φθόνῳ καὶ συνεργίᾳ τοῦ πονηροῦ δαίμονος διεπράξατο ἐκούσιον φόνον, ὡς δῆλον ἐγένετο ἐκ τῆς ἐξετάσεως, οὗ ἔνεκα ἐπεβλήθη αὐτῷ τὸ ἐπιτίμιον τῆς ἀποχῆς α') ἀπὸ τῆς θείας κοινωνίας ἐπὶ πεντεκαίδεκα ἐνιαυτούς, πλὴν ἂν νοσήσῃ πρὸς θάνατον, ὅτε δύναται νὰ κοινωνήσῃ κοί πρὸ τῆς παρόδου τοῦ ταχθέντος χρόνου, β') ἀπὸ κρέατος, τυροῦ καὶ ὠσὺ ἐπὶ τριετίαν, καθ' ἣν ὀφείλει ἔξω τῆς ἐκκλησίας ἐπ' ἀκροάσει τῶν ἱερῶν ὕμνων ἴστασθαι καὶ προσκλαίειν καὶ αἰτεῖσθαι συγχώρησιν παρὰ τῶν εἰσιόντων καὶ ἐξιόντων καὶ μετὰ τὴν ἀπόλυσιν εἰσιέναι καὶ ἀσπάζεσθαι τὰς ἀγίας εἰκόνας, γ') ἀπὸ ἀντιδώρου, ἐπιτρεπομένου ὅμως αὐτῷ ἐσθίειν προσφορὰν τῆς Παναγίας καὶ πίνειν ἁγίασμα ἐν ταῖς δεσποτικαῖς ἑορταῖς, δ') ἀπὸ τοῦ ποιεῖν λειτουργίαν, εὐχέλαιον καὶ ἑορτήν ἐπιτρεπομένου αὐτῷ τοῦ τελεῖν ἐλεημοσύνην ἐφ' ὅσον δύναται ε') τὸ ἐπιτίμιον τοῦ κατὰ τετάρτην καὶ παρασκευὴν ξηροφαγεῖν καὶ ὑδροποτεῖν, ς') τοῦ κατὰ πᾶσαν ἡμέραν ἄνευ σαββάτου καὶ κυριακῆς ποιεῖσθαι μετανοίας διακοσίας καὶ ζ') τοῦ ἀπέχεσθαι κρέατος πλὴν τῶν ἡμερῶν τοῦ δωδεκαήμερου, τῆς προσφωνησίμου καὶ τῆς ἐβδομάδος τοῦ ἁγίου πάσχα καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος. Τὸ τὰ ἐπιτίμια ταῦτα περιέχον γράμμα ὀφείλει νὰ δίδῃ πρὸς ἀνάγνωσιν ἵνα ἀναγινωσκομένου τοῦτο, ἀναμιμνήσκηται αὐτῶν. Ἄλλ' ὅμως δικαιοῦται ἵνα παρὰ τε τῶν δημοσίων καὶ παντὸς ἄλλου ὡς καὶ τῶν συγγενῶν τοῦ ἀναιρεθέντος ἢ ἀνενόχλητος καὶ ἀνεπηρέαστος. Οἱ ὄχλησιν τυχὸν ποιήσαντες αὐτῷ ἀνάγκη νὰ μὴ ἐπιλανθάνωνται ὅτι θὰ δώσωσι λόγον τῷ θεῷ. Τὸ γράμμα χρονολογεῖται καὶ ὑπογράφεται ὑπὸ μόνου τοῦ πρωτεκδίκου.

§ 6.

ΕΚΔΙΚΩΝ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ

Οἱ ἔκδικοι ὄφειλον 1) νὰ ἐξετάζωσι τὴν αἰτίαν τῆς εἰς τὸ ἄσυλον προσφυγῆς τῶν προσφύγων καί, εἰ μὲν εὐλογον ταύτην ἔκρινον, νὰ παρέχωσιν αὐτοῖς ἀσυλίαν, εἰ δὲ μή, νὰ παραινώσιν αὐτοὺς νὰ ἀπέλθωσι τούτου ἀκινδύνως. 1) Πρὸς τὴν ὑπὸ τοῦ κοσμικοῦ δικαστοῦ ἐξέτασιν καὶ ἐκδίκασιν τῆς ὑποθέσεως ὄφειλον νὰ ἐκβάλλωσι τὸν πρόσφυγα τοῦ ἀσύλου, αἰτοῦντος καὶ ἐνόρκως ὑπισχνουμένου (μετὰ ἀσφαλῶν ἢ μετὰ ἀσφαλειῶν) τοῦ παθόντος ὅτι ὁ πρόσφυξ ἐκτὸς τῆς μελλούσης τυχὸν δικαστικῆς τιμωρίας οὐδὲν ἕτερον θὰ πάθῃ. 2)

2) Νὰ καταγράψωσι τὰ ὀνόματα αὐτῶν καὶ νὰ γνωρίζωσι ταῦτα

1) Κατὰ τὴν μελέτην τοῦ Βαλσαμῶνος περὶ τῶν δύο ὀφρικών κλπ. (Σύντ. Δ' σ. 533) ὁ πρωτέκδικος: «...τῶν προσφύγων ἀντιποιεῖσθαι, ὡσπερ καὶ ὅπου νενόμισται....». Κατὰ τὸν αὐτὸν Βαλσαμῶνα εἰς κανόνα οε' Καρθαγένης (αὐτ. Γ' σ. 496) ὁ πρωτέκδικος: «...ἐλκύσει εἰς τὸ κατ' αὐτὸν δικαστήριον πάντας τοὺς λεγομένους ἀδικεῖν τοὺς πρόσφυγας τῆς ἐκκλησίας καὶ οὐκ ἀναγκασθήσεται αὐτοὺς εἰς πολιτικὸν δικαστήριον πέμπειν ὡς οὐκ ἀναγκασθήσεται αὐτοὺς εἰς πολιτικὸν δικαστήριον πέμπειν ὡς γίνεται σήμερον». Κατὰ τὴν ἀπὸ 1398 ὑποτύπωσιν τοῦ πατριάρχου Ματθαίου τοῦ Α' τὴν περιεχομένην ἐν τῷ βιενναίῳ ἱστορικῷ ἐλληνικῷ κώδικι ἀριθ. 55 φύλ. 53β: «ὁ πρωτέκδικος ἐπιτηρήσει καὶ διασκέπεται τοὺς τῆ ἀγιωτάτῃ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ προσπεφευγότας, τίσιν αἰτίαις ταύτῃ προσέδραμον· καὶ εἰ μὲν εὐλογον κρινεῖ τὸ παρεῖναι τούτους τῇ ἐκκλησίᾳ, φροντίσει καὶ αὐτὸς περὶ τῆς τούτων φυλακῆς· εἰ δὲ ἀκαίρως ταύτην κατέλαβον, διδάξει τούτους καὶ παραινέσει καὶ εἰσηγήσεται ἐξελεθεῖν αὐτῆς ἀκινδύνως.» Πρβλ. ἔτι Νικητὰ Χωνιάτου εἰς Ἀνδρόνικον Α' τὸν Κομνηνὸν κεφ. ι' (ἔκδ. Βόννης σ. 446) καὶ εἰς Ἰσαὰκ Β' τὸν Ἄγγελον κεφ. ζ' (ἔκδ. Βόννης σ. 490). Ἐν τῇ ῥωμαϊκῇ ἐκκλησίᾳ ἡ σύν. Μεδιολάνου ἔτ. 1565 (Hard. X. 691) ἀπειλεῖ excommunicationem καὶ poenam arbitrarium τοῖς κληρικοῖς τοῖς κατ' αἴτησιν καταδικασμένοι ἢ ὑποδίκου κακούργου ἐπιτρέψασιν τὴν τούτου παραδοχὴν εἰς τοὺς τοῦ δικαίου τῆς ἀσυλίας ἀπολαύοντος ναοὺς, κοιμητήρια ἢ οἴκους, μὴ ἐρωτήσασιν δὲ πρότερον τὸν ἐπίσκοπον ὡς καὶ τοῖς κληρικοῖς τοῖς ἡδη δηλοῦσι τῷ ἐπισκόπῳ τὴν εἰς τοὺς τόπους ἐκείνους προσέλευσιν τοιούτων.

2) Ὅρα Εὐχολόγιον XVII 1.

τοῖς διαφερομένοις, τοῖς δικασταῖς, ἐν Κωνσταντινουπόλει δὲ τῷ αὐτοκράτορι.

3) Νὰ ἐπιβάλλωσι τοῖς πρόσφυξι διὰ τὰ ὑπ' αὐτῶν πεπλημμελημένα ἐκκλησιαστικά ἐπιτίμια, μεθ' ὧν τὴν ἐκτέλεσιν νὰ δίδωσιν αὐτοῖς συγχωρητικά ἔγγραφα.

§ 7.

ΠΟΙΝΑΙ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΠΑΡΑΒΙΑΖΟΝΤΩΝ ΤΟ ΔΙΚΑΙΟΝ ΤΗΣ ΑΣΥΛΙΑΣ

Κατὰ τὴν ἀπὸ 1 Ἀπριλίου 409 διάταξιν τῶν αὐτοκρατόρων Ὀνωρίου καὶ Θεοδοσίου τὴν περιεχομένην ἐν τῷ νόμῳ 2 τοῦ Ἰουστινιανείου Κώδικος 1. 12 καὶ τὴν ἀπὸ 28 Φεβρουαρίου 466 διάταξιν τοῦ αὐτοκράτορος Λέοντος τοῦ Α' τὴν περιεχομένην ἐν τῷ νόμῳ 6 τοῦ αὐτοῦ Κώδικος 1. 12¹⁾ ὁ διὰ τῆς βίας ἀποδιώκων τοῦ ἀσύλου τοὺς πρόσφυγας ὑποβάλλεται τῇ ποινῇ θανάτου ὡς ἔνοχος ἐσχάτης προδοσίας καὶ ἱεροσυλίας.

Κατὰ τὴν τοῦ Ἰουστινιανοῦ διάταξιν 1) οἱ ἄρχιερεῖς οἱ τοὺς προσφυγόντας εἰς τὴν κατ' αὐτοὺς ἐκκλησίαν προδιδόντες εἴτε αὐτοὶ δι' ἑαυτῶν, ἢ τῇ τούτων ὑποβολῇ δι' ἐτέρων ὑποβάλλονται, στερηθέντες πρότερον τῆς ἀρχιερωσύνης, αἷς καὶ ὁ πρόσφυξ ὑπεβλήθη παρὰ τοῦ λαβόντος αὐτὸν κακώσεσιν. 2) Οἱ ἄρχοντες οἱ δι' ἑαυτῶν ἢ διὰ τῶν ὑφ' ἑαυτοῦ βία ἀπὸ τῆς ἀρχιερατικῆς χειρὸς τὸν πρόσφυγα ἀποσπώντες καὶ ἐξελαύνοντες τῶν ἀδύτων τῆς ἐκκλησίας εἰς ἣν προσ-

1) «...nullos penitus cuiuseumque condicionis de sacrosanctis ecclesiis orthodoxae fidei expelli aut tradi vel protrahi confugas nec pro his venerabiles episcopos aut religiosos oeconomos exigi, quae debeantur ab eis: qui hoc moliri aut facere aut nuda saltim cogitatione atque tractatu ausi fuerint temptare, capitali et ultima supplicii animadversione plectendi sunt».

έφυγον, αφαιρούνται τὴν ζώνην τῆς ἰδίας ἀρχῆς, ἔτι δὲ μαστιγοῦνται, κακοῦνται, δημευομένης καὶ πάσης τῆς οὐσίας αὐτῶν.²⁾

Καὶ κατὰ τὴν μεταγενεστέραν Βυζαντιακὴν νομοθεσίαν οἱ ἀποδιώκοντες τοῦ ἀσύλου τοὺς πρόσφυγας τιμωροῦνται οὐχὶ διὰ τῆς ποινῆς τοῦ θανάτου, ἀλλὰ διὰ δώδεκα ἀλλακτῶν³⁾ ἢ τύπτονται ἢ κείρονται καὶ πέμπονται εἰς διηνεκὴ ἔξορίαν.⁴⁾

Ἐν τῇ δύσει ὑπὸ τοῦ Οὐισιγοθικοῦ νόμου ἠπειλεῖτο τούτοις μὲν ἀφορισμὸς καὶ ποινὴ ὑπὸ τοῦ βασιλέως ὀριζομένη,⁵⁾ τοῖς δὲ κυρίοις, οἷς παρεδόθησαν οἱ εἰς τὸ ἄσυλον προσφυγόντες δοῦλοι, παραβαίνουσι τὴν ἔνορκον αὐτῶν ὑπόσχεσιν περὶ ἀπαλλαγῆς ἀπὸ τῆς ποινῆς, ἀφορισμὸς ὑπὸ τοῦ κανόνος γ' τῆς ἐθνικῆς συνόδου Ἀθηναίας ἔτ. 511, τέλος δὲ τοῖς παραβάταις τῆς ἐνόρκου πρὸς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἀρχὴν βεβαιώσεως περὶ μὴ ὑποβολῆς τοῦ αὐτοῖς

2) «... οὐ γὰρ ἀνεχόμεθα τοιοῦτόν τι κατατολμᾶσθαι τὸ σύνολον ἐν πάσῃ τῇ ὑπὸ Ῥωμαίους ἀρχῇ καὶ τῇ χριστιανικωτάτῃ καταστάσει· τοῦτο γὰρ τῶν ἐθνικῶν μόνον ἐστὶ, καὶ τῶν ἔξω νόμου ὄντων, καὶ μὴδὲ τὴν οἰκειάν φύσιν αἰδουμένων· ἀλλὰ καὶ αὐτῶν δὴ τῶν αἰμοβόρων θηρίων θηριωδεστέρων πάντως καὶ ἀτιθασσοτέρων τυγχανόντων, καὶ χαιρόντων καταφαγεῖν τὸ ὁμόφυλον σῶμα τῆς θείας διαπλάσεως, καὶ βεβηλοτέρων ἀποδεικνυμένων καὶ αὐτοῦ δὴ τοῦ μισητοῦ Ἰούδα, τοῦ προδότου καὶ βδελυκτοῦ». Τεμάχιον τῆς διατάξεως ταύτης ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἐκ τῆς διατάξεως, ἐκτεθείσης ὑπὲρ τῶν προσφύγων τῆς μεγάλης ἐκκλησίας καὶ τῶν ἀπανταχοῦ τῆς οἰκουμένης θείων ἐκκλησιῶν» εὑρεθαι παρὰ Zachariä von Lingenthal Novellen I. σ. XIII, ἐν Συντ. Ε' σ. 218 ὡς καὶ ἐν τῷ Προχείρω (Prochiron auctum) XXXIX. 249 ὑπὸ τὸν τίτλον «Νομοθεσία τοῦ Ἰουστινιανοῦ περὶ τῶν προσφύγων».

3) Ὅρα Προχείρων νόμ. (Prochiron auctum) XXXIX. 244, Ecloga priv. auct. XVII. 1. Πρβλ. καὶ Ματθ. Βλάσταρ. ἐν Συντ. ΣΤ' 264. Ἐν τῷ παρισιακῷ ἑλληνικῷ κώδικι ἀριθ. 1384 φύλ. 179 ἐπ. λέγεται περὶ τοῦ ἀλλακτοῦ «ἀλλακτόν, ὃ ἐστὶν ἐβδομήκοντα(;) φραγγέλια». Πρβλ. καὶ Δουκάγγιον ἐν λέξει ἀλλακτόν.

4) Ὅρα Ἐπαναγωγὴν (Epanagoge aucta) LII. 7, Βασιλικ. ιγ' Ε' ΜΕ', λς' σχολ. 1 Ε' ΝΑ', Σύνοψιν Βασιλικῶν στοιχ. Π. XXXIII. 5, Προχείρων νόμον (Prochiron auctum) XXXIX. 248, Ἀρμενόπουλον γ' Β' Θ' καὶ Ματθ. Βλάσταρ. ἐν Συντ. ΣΤ' σ. 264.

5) Lex. Vis. IX. tit. III. 1. 2. 4. Πρβλ. καὶ καν. 10 τῆς ιβ' συν. Τολήτου ἔτ. 681.

παραδοθέντος πρόσφυγος εἰς τὴν ποινὴν τοῦ θανάτου, ἀπειλεῖται ἀφορισμὸς ὑπὸ τοῦ κανόνος α΄ τῆς αὐτῆς συνόδου Ἀδρηλίας. 6)

6) »De homicidis, adulteris et furibus, si ad ecclesiam confugerint, id constituimus observandum, quod ecclesiastici canones decreverunt et lex Romana constituit, ut ab ecclesiae atriis vel domo episcopi eos abstrahi omnino non liceat, sed nec aliter consignari nisi ad evangelia datis sacramentis de morte, de debilitate et omni poenarum genere sint securi, ita ut ei cui reus fuerit criminosus de satisfactione conveniat. Quod si sacramenta sua quis convictus fuerit violasse, reus peririi non solum a comunione ecclesiae vel omnium clericorum, verum etiam a catholicorum convivio separetur. Quod si is cui res est, noluerit sibi intentione faciente componi et ipse reus de ecclesia actus timore discesserit, ab ecclesiae clericis non quaeratur«. Κατὰ τὸν καν. 12 τῆς συν. Coyaka ἔτ. 1050 (Mansi XIX. σ. 789): »praecipimus, ut si quilibet homo pro qualicumque culpa ad ecclesiam confugerit, non sit ausus aliquis eum inde violenter abstrahere nec persequi intra dextros ecclesiae qui sunt XXX passus sed sublato mortis periculo et corporis deturbatione, faciat quod lex Gothica iubet. Qui aliter fecerit, anathema sit et solvat episcopo 1000 solidos purissimi argenti«. Ἡ παραβίασις τοῦ δικαίου τῆς ἀσυλίας, sacrilegium ὑπὸ τοῦ κανονικοῦ δικαίου τῆς ῥωμαϊκῆς ἐκκλησίας λογιζομένη (c. 10 (Γελασίου τοῦ Α΄), c. 21 (Ἰωάννου τοῦ Η΄) XVII. qu. 4) τιμωρεῖται διὰ τῆς excommunicatio maior, οὔσης πρότερον μὲν ferendae sententiae, ἀπὸ δὲ Γρηγορίου τοῦ ΙΔ΄ latae sententiae. Ἡ ἀπὸ ταύτης λύσις (absolutio) προσήκει κατὰ τὸ c. 3 (Παύλου τοῦ Β΄ ἔτ. 1468) ἐν Extr. comm. de poenit. V. 9, τὴν βούλλαν Coena domini τὴν κυρωθεῖσαν ὑπὸ Βενεδίκτου τοῦ ΙΓ΄, ὡς καὶ τὴν ἀπὸ 12 Ὀκτωβρίου 1869 διατάξιν Sedis apostolicae Πίου τοῦ Θ΄, μόνῳ τῷ πάπῳ, παρέχεται δ' ὑπὸ τούτου μόνον ἐπὶ τῷ ὄρφ τῆς ὑπὸ τοῦ πταίστου ἱκανοποιήσεως τοῦ ναοῦ οὐ προσεβλήθη ἡ ἀσυλία καὶ τῆς εἰς αὐτὸν ἐπαναφορᾶς τοῦ ἐκδιωχθέντος. Πρβλ. τὴν ἀπόφασιν τῆς congregatio immunit. παρὰ Ferraris N. 152. Τοῖς ἐπιβάλλουσι χεῖρα ἐπὶ τῶν εἰς ναοὺς ἢ κοιμητήρια προσφυγόντων ἀπειλοῦσιν ἀφορισμὸν ὁ καν. 14 τῆς συν. Ρήμων ἔτ. 1131, ὁ καν. 14 τῆς συν. Πείσης ἔτ. 1135, ὁ καν. 15 τῆς β΄ Λατερανῆς συν. ἔτ. 1139, ὁ καν. 14 τῆς συν. Ρήμων ἔτ. 1148. Τὸ ἀπὸ 1209 statutum τοῦ Οὐτραϊέκτου Θεοδώρου (Mansi XXII. 808) ἀπειλεῖ τοῖς βίαι ἀποσπῶσι τοῦ ἀσύλου τὸν πρόσφυγα excommunicationem δημοσίᾳ ἀπαγγελομένην καὶ χρηματικὴν ποινὴν τριάκοντα ἀργυρ. μάρκων: »publice in omnibus ecclesiis denunciabitur excommunicatus et poena XXX marcarum puniatur nec episcopus malefactorem absolvat, nisi satisfactum fuerit ecclesiae universali«. Ὁ καν. 19 τῆς συν. Πέρδας (Lerida) ἔτ. 1229 (Mansi XXII. 1094) ἀπειλεῖ τοῖς εἰς τοὺς ναοὺς εἰσοῦσι πρὸς τὸ δεσμεῦσαι ἢ ἀποσπᾶσαι τοῦ ἀσύλου τοὺς πρόσφυγας ὡς καὶ τοῖς ἀποστεροῦσι τοὺς τῶν τροφίμων πρὸς τὸ ἐξαναγκάσαι εἰς ἔξοδον ὡσαύτως excommuni-

cationem δημοσία απαγγελλομένην, τοῖς δ' ἀποσπῶσι τούτους ἐκ τοῦ ναοῦ
 διὰ τῶν μαύρων τὴν ποινὴν τοῦ sacrilegium, ὑποδούλωσιν αὐτῶν, ἢ καταβο-
 λὴν τοῦ τιμῆματος αὐτῶν: »Qui vero per Mauros ab ecclesia extraxe-
 rint (confugientes), et condignam et sacrilegii poenam solvant et Mau-
 ros illos . . . ecclesiae violatae servituti subiciant vel ipsi reddant
 valorem vel pretium eorumdem, si absolutionis beneficium voluerint
 obtinere«. Ὁ καν. 87 τοῦ Σαλισβουρίας Ριχάρδου ἔτ. 1227 (αὐτ. σ. 1132) ἀπει-
 λεῖ τοῖς ἀποσπῶσι τοῦ ἀσύλου τοὺς πρόσφυγας ἢ παρακολούσει τὴν προσαγω-
 γὴν αὐτοῖς τροφίμων excommunicationem. Ταῦτα ἐπανελάβον, εἰ καὶ ἄνευ
 ἀπειλῆς ποινῆς καὶ οἱ καν. 26 καὶ 66 τῆς σκοτικῆς συν. ἔτ. 1225 (αὐτ. σ. 1229.
 1242). Ὁ καν. 6 τῆς συν. St. Quentin ἔτ. 1231 ἀπειλεῖ τοῖς παραβιάζουσι τὸ
 δίκαιον τῆς ἀσυλίας excommunicationem καθ' ἅπαντα τὸν βίον αὐτῶν, εἰ
 ἀπέκτεινάν τινα. Ἡ συν. Λαμβέθης ἔτ. 1261 (αὐτ. XXIII. 1068) ἀπειλεῖ τοῖς
 μὲν ἀποστεροῦσι τοὺς πρόσφυγας τῶν τροφίμων poenam arbitrarīam, τοῖς δὲ
 φρουροῦσιν αὐτοὺς ὡς καὶ τοῖς τάξασιν αὐτοὺς πρὸς φρουρὰν excommunica-
 tionem, τοῖς δ' ἀποσπῶσι τοῦ ἀσύλου τὸν πρόσφυγα, ὡς καὶ τοῖς ἀποκτείνουσι
 αὐτὸν πάσας τὰς κατὰ τοῦ sacrilegium ποινάς. Ὁ καν. 13 τῆς συν. Λονδίνου ἔτ.
 1268 (αὐτ. 1230. 1231) ἀπειλεῖ τοῖς παραβιάζουσι τὸ δίκαιον τῆς ἀσυλίας excom-
 municationem ipso facto, ἀπαγόρευσιν ἐπὶ τῶν κτημάτων αὐτῶν, μὴ ὄντων δὲ
 τοιοῦτων, ἀπέλασιν αὐτῶν ὑπὸ τοῦ κυρίου τοῦ τόπου, τούτου δὲ μὴ ἀπελαύνον-
 τος ἐκείνους ἀπαγόρευσιν ἐπὶ τῶν κτημάτων αὐτοῦ. Ἐν δ' ὁ ἔνοχος ἢ κληρικός,
 τὴν ipso iure ἀπόλειαν τοῦ βενεφικίου. Ἡ συν. Κλερμοντίου ἔτ. 1268 (αὐτ. XXIII,
 1202) ἀπειλεῖ τοῖς παρακολούσει τὴν πρὸς τοὺς πρόσφυγας ἀποστολὴν τροφί-
 μων, excommunicationem. Ὁ καν. 2 συν. St. Quentin ἔτ. 1271 (αὐτ. XIV.
 19) ἀπειλεῖ τοῖς ἀποσπῶσι τοῦ ἀσύλου τοὺς πρόσφυγας τὴν ἐπὶ ἐνιαυτὸν inter-
 dictio ingressus ecclesiae. Ὁ καν. 12 τῆς συν. Αὐαρίκου ἔτ. 1276 (αὐτόθ. XXIII.
 175) καὶ ὁ καν. 11 τῆς συν. Μαρσίας ἔτ. 1326 (αὐτ. XXV. 779) ἀπειλοῦσι τοῖς ἀπο-
 κτείνουσι, τιτρώσκουσι καὶ βία ἀποσπῶσι τοῦ ἀσύλου τὸν πρόσφυγα excommu-
 nicationem ipso facto, ἔτι δὲ ἀπόλειαν τῶν ἐπὶ τοῦ ναοῦ, ἀφ' οὗ ἢ ἀπόστα-
 σις, βενεφικίων, ὡς καὶ ἀνικανότητα τῶν κατιόντων πρὸς τὸ κτήσασθαι τοιαῦτα,
 ὡς καὶ ἐκκλησιαστικὰ ἀξιώματα καθόλου. Ὁ καν. 6 τῆς συν. Nogaret ἔτ. 1303
 (αὐτ. σ. 113) καὶ ὁ καν. 17 συν. Βαλλισολήτου ἔτ. 1322 (αὐτόθ. σ. 712) ἀπει-
 λοῦσι τοῖς τὸν πρόσφυγα ἀποκτείνουσι, τρώσασι, στερήσασι τῶν τροφίμων, ὡς καὶ
 τοῖς τάξασι φρουροὺς ἢ βία ἐκβαλοῦσι τοῦ ἀσύλου τούτου, excommunicatio-
 nem ipso facto. Πρὸς. ἔτι σύνοδον Senlis ἔτ. 1326 (αὐτόθ. σ. 832) καὶ καν. 8
 συν. Σαλαμάγκας ἔτ. 1335 (αὐτ. σ. 1053). Κατὰ τὸ νῦν ἰσχύον δίκαιον ἐν τῇ ῥω-
 μαϊκῇ ἐκκλησίᾳ τῇ τῷ πάπα reservata excommunicatio latae sententiae ὑπο-
 βάλλεται ὁ παραβιάσας τὸ δίκαιον τῆς ἀσυλίας: α') ἐξ ἰδίας πρωτοβουλίας· διό
 βάλλεται ὁ παραβιάσας τὸ δίκαιον τῆς ἀσυλίας· β') Ἐν γνώσει καὶ ἐκ προθέσεως: »ausu
 temerario« ὅπερ ἀποδίδωσιν ἢ ἀπὸ 1871 ἀπόφασις τῆς congregatio inquisi-
 tionis διὰ τοῦ ὄρον: »prudens ac sciens«. Ὁ παραβιάσας δηλαδὴ τὸ δίκαιον
 τῆς ἀσυλίας ἀνάγκη νὰ ἐγίνωσκε τὸ δίκαιον τούτου ὡς καὶ ὅτι ὁ τόπος ἦν τό-

πος άσυλίας (πρβλ. **Avanzini-Pennacchi I. 700**). γ') Διὰ τῆς χρήσεως βίας· διό δὲν ὑποβάλλεται τῇ ποινῇ ταύτῃ ὁ τὴν ἀποδίωξιν ἐκτελέσας δι' ἀπάτης ἢ ὑποσχέσεως πρὸς τὸν πρόσφυγα ὡς καὶ ὁ ἐξαναγκάσας αὐτὸν νὰ ἀπέλθῃ τοῦ προσφυγείου διὰ παρακωλύσεως τῆς προσαγωγῆς τῶν τροφίμων (πρβλ. **Avanzini-Pennacchi I 696** καὶ **Heiner Die Kirchlichen Censuren σ. 177**). Τῇ ποινῇ ὑποβάλλεται καὶ ὁ δοὺς ἐντολὴν πρὸς βιαίαν ἐκ τοῦ ἀσύλου ἀποδίωξιν, ἐκτελεσθεῖσαν ἤδη· τὸναντίον δ' ἂν ἡ ἐντολὴ μὴ ἐξετελέσθῃ, δὲν ὑπάρχει προσβολὴ τοῦ δικαίου τῆς άσυλίας, ἀλλ' ἀπλῆ ἀπόπειρα τοιαύτης μὴ τιμωρουμένη (πρβλ. **Hinschius V. 744 N. 3** καὶ **Heiner σ. 177**). Ἡ ποινὴ ἐφαρμόζεται καὶ ἐν αἷς χώραις κατηργήθη τὸ δίκαιον τῆς άσυλίας δι' ἐθίμου. Πρβλ. τὴν ἀπὸ 1880 ἀπόφασιν τῆς **congregatio inquisitionis** ἐν **AKKR. XLVI. 25-26**.

